

ПРЕЗИДЕНТЪТ, КОЙТО СТАНА ПРЕМИЕР

Над 1,4 милиона души се довериха на Румен Радев и „Прогресивна България“
на стр. 2 и 3

ЕВРОТО ПРЕЗ ОЧИТЕ НА СТУДЕНТИТЕ

От януари 2026 България има нова валута, като смяната стана бързо. Темата вече не доминира, но присъства като фон, отколкото като център на вниманието
на стр. 4 и 5

ЕСПРЕСО И ВИСША МОДА

Юлиана Барон сподели пред „Алма Матер“ подробности за първата си изложба в София, която се провежда на нетрадиционно място - не в галерия, а в кафене
на стр. 12

МОНДИАЛ 2026

Световното първенство по футбол през 2026 г. ще бъде не само спортно шоу, а и арена на геополитически послания
на стр. 22

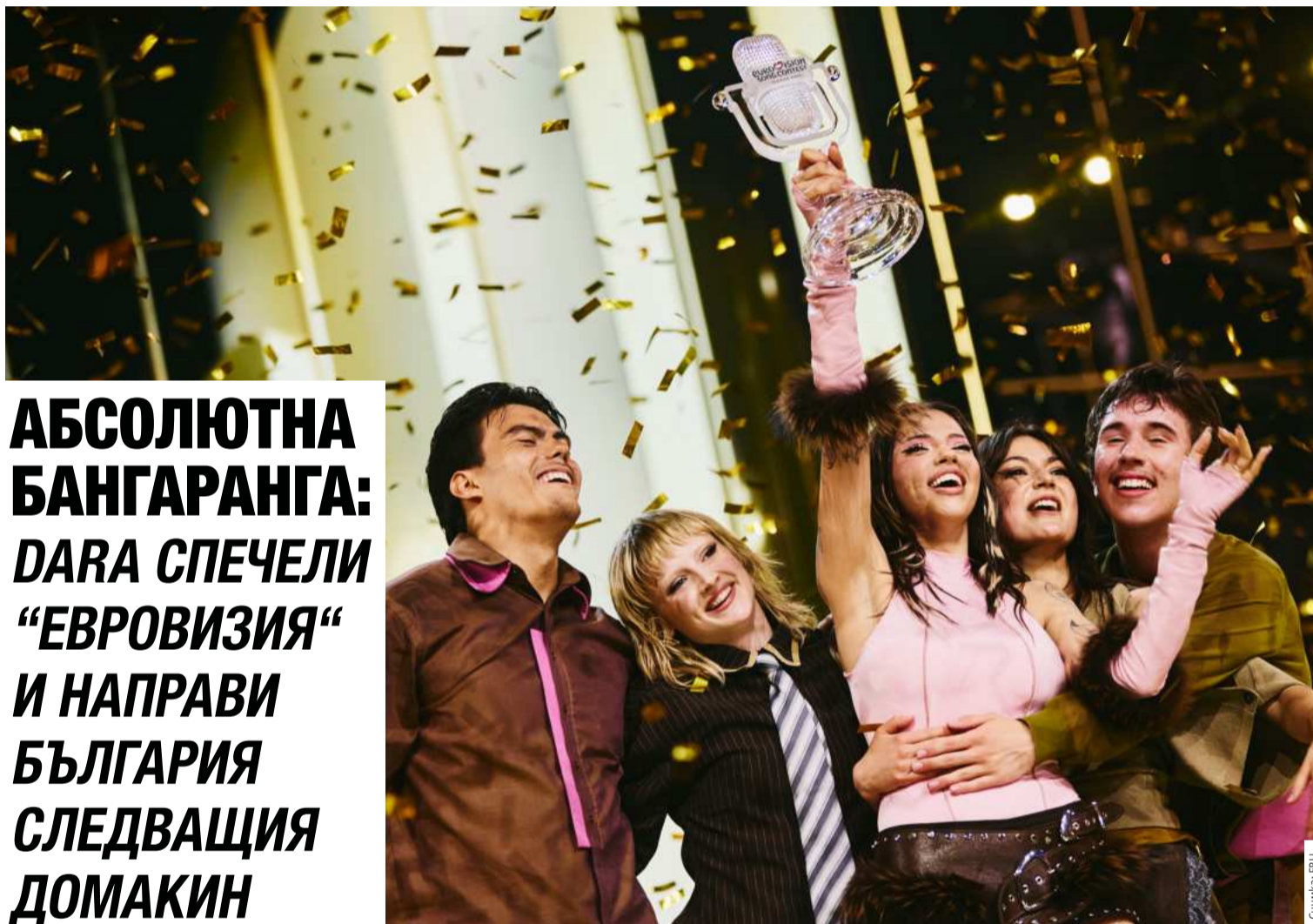

на стр. 24
ЗА НИКОЛА ЦОЛОВ
F1 Е ВСЕ ПО-БЛИЗО

Вестник, направен от студенти за студентите

бр. 23 / ЮНИ 2026

АБСОЛЮТНА БАНГАРАНГА: DARA СПЕЧЕЛИ „ЕВРОВИЗИЯ“ И НАПРАВИ БЪЛГАРИЯ СЛЕДВАЩАЯ ДОМАКИН

Мариам-Малина Неделковска
и Виктор Иванов

След 15 участия, страната ни най-накрая постигна победа в „Еurovision“. Българската изпълнителка DARA триумфира на сцената на песенния конкурс във Виена с песента „Bangarang“ и донесе първо място.

DARA успя да впечатли както международното жури, така и публиката в цяла Европа. Песента „Bangarang“ се отличи с модерно и различно звучене, силно сценично присъствие и хореография. Изпълнението беше определено от мнозина като „смело“, „нестандартно“ и „визуално впечатляващо“.

Секундите преди обявяването на резултата на певицата ни бяха повече от емоционални, признават фенове, които не криеха притеснението си, че победител можеше да се окаже представителят на Израел - страната заради която тази година пет държави бойкотираха конкурса. Сред тези страни е

и Испания, която е част от т. нар. „Големите 5“, които са най-големите спонсори на конкурса.

Победата на DARA бързо се превърна в една от най-обсъжданите теми в страната. Особено силна беше реакцията сред младите хора. **За голяма част от тях успехът на DARA се прие като знак, че българските артисти могат да бъдат на световно ниво, без да се откъсват от собствената си идентичност.**

След финала на „Еurovision“ за DARA беше организирано и специално посрещане в София с червен килим. Поп певицата посети и Министерски съвет, където беше посрещната от премиера Румен Радев, който призна, че по време на своя визита в Германия, канцлерът на страната е пуснал „Bangarang“ на телефона си. Президентът Илияна Йотова заяви пък, че в Баку са я поздравявали с „Честита „Bangarang““.

DARA получи и много подаръци - от това, че бе предложена за почетен гражданин на Варна,

където е родена, и на София, тя получи и имот до морето от кмета на Община Аврен.

Междувременно, **DARA продължава с победите си и след „Еurovision“.** След като спечели конкурса с невероятните 516 точки, 27-годишната поп певица стана и първият български изпълнител, който някога е влизал в престижната класация Billboard Global 200.

„Bangarang“ застана и на първо място в избора на Спотифай за хитове на деня, надминавайки песни на Шакира и групата „Токио Хотел“. Същевременно, докато европейците танцуваха на „Bangarang“, у нас DARA стана обект на сериозна вълна от негативни коментари. Част от критиките преминаха отвъд обичайното недоволство и стигнаха до обвинения в сатанизъм.

С победата автоматично дойде и следващото голямо предизвикателство за България. Предстои да бъде домакини на „Еurovision 2027“. Това не е първият път, в който

страната ни ще организира подобен конкурс. През 2015 година в зала „Арена Армеец“ се провежда детското издание на „Еurovision“. Това стана след зашеметяващия успех на Крисия, Хасан и Ибрахин с „Детска планета“ от предходната година. Тогава триото станаха втори, а Италия взе приза, но отказа да бъде домакин.

Очаква се „Еurovision 2027“ да привлече десетки хиляди туристи, журналисти и музикални фенове от различни държави. Освен огромно културно събитие, това е и сериозна възможност за „реклама“ на страната ни и, казват експерти, за сериозни икономически ползи за бизнеса.

Най-вероятният домакин е София. Кметът на столицата вече заяви, че градът ще кандидатства официално. Сред основните варианти за провеждане на шоуто е „Арена 8888 София“, която разполага с капацитет и технически условия за подобно мащабно събитие. Други градове, заявили желание засега, са Бургас, Варна и Пловдив. Градът домакин ще бъде обявен през август.

Въпреки ентузиазма около победата, **много хора задават и важния въпрос - готова ли е България за организацията и осъществяването на подобно събитие?**

„Еurovision“ изисква огромен бюджет, сериозна логистика и месеци подготовка. Необходими са модерна инфраструктура, добра транспортна организация и сигурност за хилядите гости. Част от обществото изразява притеснения дали държавата ще успее да се справи с всички изисквания. Други обаче смятат, че именно подобни международни събития са шанс България да покаже модерното си лице пред Европа. Според тях домакинството може да подобри имиджа на страната и да насърчи културния живот и туризма у нас.

И докато се появяват много въпроси, DARA, която бе избрана да представи страната ни чрез национална селекция, вече се превърна в една от най-разпознаваемите български звезди в Европа и в света.

**РУМЕН РАДЕВ И
„ПРОГРЕСИВНА
БЪЛГАРИЯ“
СПЕЧЕЛИХА ВОТА
НА 19 АПРИЛ,
ОБИРАЙКИ НАД
44,5% ОТ
ГЛАСОВЕТЕ**

Ще донесе ли **ГенералЪТ** генерална промяна за България

Радослав Василев

Изминалите осми предсрочни парламентарни избори, съпътствани от предизборна кампания с познатите явления на купен и контролиран вот, затвърдиха очакванията и може би за пореден път посочиха „спасител“. Подалият оставка президент Румен Радев, който оглави партията „Прогресивна България“, спечели категорична победа и си осигури пълно парламентарно мнозинство на изборите за 52-то Народно събрание. Тепърва обаче бившият главнокомандващ ще трябва да дава отговор на въпросите – по какъв начин ще управлява страната и ще успее ли да направи „генерална промяна“.

Първата задача, недотам задкулисна, вече е изпълнена. Масите бяха убедени, че политическата ситуация у нас е нетърпима, което налага избора на нещо „ново“, което да ни измъкне от тази криза. Румен Радев получи гласове и отляво, и отдясно, и от центъра. Все пак сме виждали цар, бодигард и тв шоумен да го правят. Разбира се, не със същия обществен ресурс и политически резултат.

Не един и двама анализатори сравняват Радев с Царя (НДСВ) и със Слави Трифонов (ИТН). Саксбургготски и Трифонов се появиха с привлекателна визитка, но бяха маркетирани като

хора, които нямам опит в реалната политика, съответно нямам и натрупани негативи. Затова и любителите на вълшебни приказки бяха ентузиазирани около обещанията „800 дни“ и „изчегъртване“. Радев не бе непознат на публиката. Повече от 9 години той беше Президент, но тази му позиция го съхрани като неопнетен герой. В повечето време от двата си мандата той бе „опозиция“ на управляващите от ГЕРБ и ДПС.

Още когато правителството „Желязков“ подаде оставка, а Радев обяви, че се отказва от най-високия държавен пост – този на Президент на Републиката, стана ясно, че на политическата сцена изгрява нова звезда. При откриването на предизборната кампания в Пловдив, коалицията „Прогресивна България“ начерта своите цели и „червените линии“, които няма да прекрочава. Демонтажът на олигархичния модел и ускореното икономическо развитие бяха сред приоритетите на Румен Радев, който засегна още избора на нов легитимен главен прокурор, нов Висш съдебен съвет, борба с корупцията и установяване на върховенство на правото.

Тепърва Радев, правителството и Народното събрание ще се сблъскат с въпроса как да го направят, защото ще им трябва гласове и от опозицията, въпреки категоричната победа.

След изборните лидери на ГЕРБ и ДПС – Бойко Борисов и Делян Пеевски са удивително

спокойни и умерени. Налице е и първата, може би пирова победа на Радев – Борислав Сарафов вече не е главен прокурор. Дали това е възмездие или прегрупиране, ще покаже времето. Изборът на Михаела Доцова за председател на Народното събрание също изненадващо мина без съпротива.

ТРИЪГЪЛНИКЪТ НА ВЛАСТТА И ЕДИН ГЕНЕРАЛИСИМУС ИМА ЛИ ВИДИМ ИЗХОД?

Море от 131 народни представители на „Прогресивна България“ положи клетва в първия ден на 52-о Народно събрание.

„Заклевам се в името на Република България. Да спазвам Конституцията и законите на страната и във всичките си действия да се ръководя от интересите на народа. Заклех се!“

Петър Витанов от „Прогресивна България“ заяви, че еуфорията от изборната победа е свършила, като в следващите дни се очакват реални действия по изпълнение на обещанията от предизборната кампания – демонтиране на порочния модел и оздравяване на държавата. В речта на лидера на ПГ на „Прогресивна България“ не бяха споменати Борисов и Пеевски поименно, отбеляза веднага дясната опозиция. Сред знаковите лица на ПБ изгъкна и бившата волейболна звезда, но новобранец в политиката Владимир Николов, който ще има ключова роля в Народното събрание. Радев атакува парламента със спортни звезди, сред които освен Николов, бяха и олимпийската шампионка Ивет Горанова, славният гивнастик Йордан Йовчев, акробатът и цирков артист Енчо Керязов.

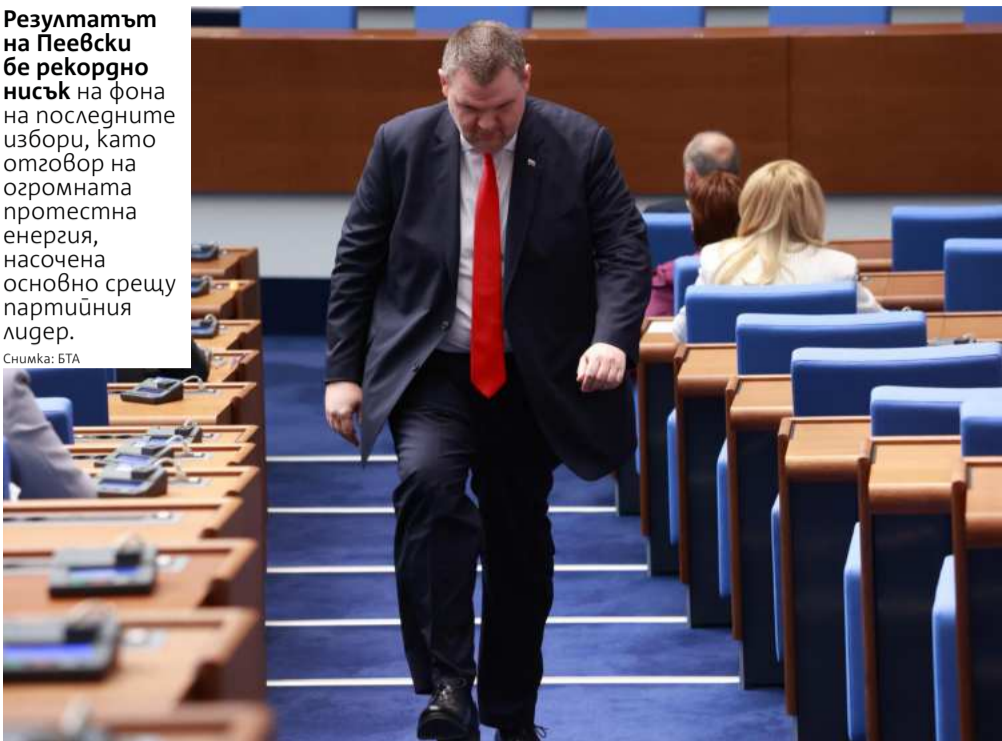

Първият работен ден на генулатите от 52-мо НС бе на 30 април.

Снимка: БТА

Резултатът на Пеевски бе рекордно нисък на фона на последните избори, като отговор на огромната протестна енергия, насочена основно срещу партийния лидер.

Снимка: БТА

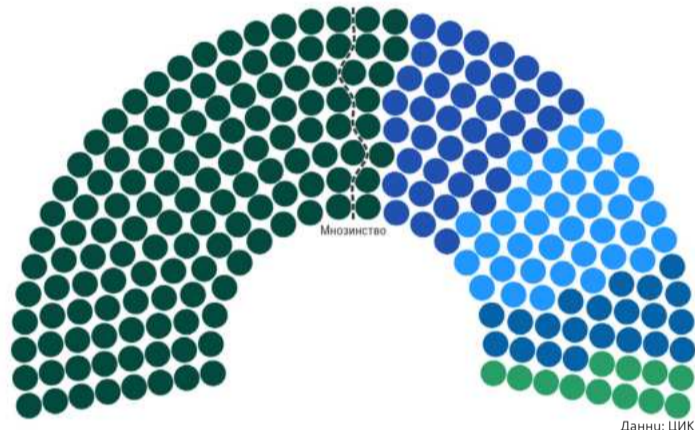
След изборите лидерите на ГЕРБ и ДПС - **Бойко Борисов** и **Делян Пеевски** са **удивително спокойни и умерени**.

Снимка: БТА

В откриващото си слово Тома Биков от ГЕРБ-СДС констатира, че голяма част от българското общество, гласувало за "Прогресивна България", реално е дало гласа си за Румен Радев. По думите му по-високият политически стил не само не изключва споровете, а предполага задължението на опозицията да представлява гражданите, които имат мнение, различно от това на парламентарното мнозинство, и да гарантира възможността им да го изразяват свободно и на висок глас. Той изтъкна още нивото на политическия дебат и ред други звукови пълнежи. Е, няма нужда да сме умни, достатъчно е да не страдаме от онази партийно-закоравяла слепота, за да разберем, че всичко е един фарс и наглост.

ДПС на Делян Пеевски заложи на непознато лице. Айтен Сабри от Кърджали съобщи, че от партията ще отстояват принципите на демокрацията, свободата, равенството и върховенството на правото, за да може всичко да е в интерес на гражданите и държавата. Зад борда на това НС обаче падна дългогодишният лидер на ДПС Ахмед Доган, чиято партия АПС не успя да прескочи бариерата. Резултатът на Пеевски пък бе рекордно нисък на фона на последните избори, като отговор на огромната протестна енергия, насочена основно срещу партийния лидер.

Минорно бе настроението и при "Възраждане", които бяха смятани за голям политически фактор, но бяха изсмукани от партията на Радев. В своя декларация лидерът Костадин Костадинов заяви, че се обръща само към 138 хиляди дали гласа си за "Възраждане", като сложи останалите под общ знаменател, намеквайки, че са „роби“.

Тези резултати осигуряват на партиите следните мандати в 52-ия парламент.
Прогресивна България - 131 народни представители, ГЕРБ/СДС - 39, ПП/ДБ - 37, ДПС - 21 депутата и 12 за „Възраждане“.

Данни: ЦИК

Изборите бяха катализатор на бурни политически процеси и за коалицията "Продължаваме промяната - Демократична България". Първите им разногласия започнаха още от реденето на кандидат-депутатските листи и завършиха със спора от къде да стане депутат Асен Василев - от Пловдив-град или Хасково. Той си избра Града под тепетата и по този начин Манол Пейков от "Да, България" остана извън парламента. Войната за Генов всъщност бе върха на айсберга

на далеч по-сериозни търкания в коалицията, но и лош сигнал за изборите, които привидяха коалицията като място на клиентелски бити. Макар и разделени, ПП-ДБ внесоха още в първия ден на новото Народно събрание цели 22 законопроекта, като по този начин дадоха заявка, че няма да се откажат да правят реформи в секторите на

здравеопазването, борбата с корупцията, икономиката. За „Прогресивна България“ бъдещето изглежда розово. Освен с пълно мнозинство в Народното събрание, което дава възможност за пълен контрол над изпълнителната власт, Румен Радев има отлични отношения и с „Дондуков“ 2, където е неговият вице-президент Илиана Йотова.

Ако иска да се кандидатира за държавен глава на изборите през есента, Йотова почти сигурно ще се обърне към "Прогресивна България" за подкрепа, която ще ѝ гарантира сериозен електорален бонус.

НОВИЯТ ПОЛИТИЧЕСКИ ДНЕВЕН РЕД Е НАЛИЦЕ, НО ЩЕ СЕ ПРОМЕНИ ЛИ БЪЛГАРИЯ?

Емоционалният отговор е ясен, но след отрезвяването нещата могат да имат и друг прочит. Цялата власт, но и цялата отговорност вече са в Румен Радев. Една от основните заплахи пред бъдещото управление е то да остане без сериозна опозиция. Защото „абсолютната власт“ развъртава. Първите заявки на политиките около Радев е, че няма да търсят мъст, но няма да влизат и в корупционни схеми. Критиците на бившия президент виждат явно стратегическо пренареждане на политическия пейзаж

и се опасяват от създаването на ново статукво.

Радев вече направи първата крачка. Или поне даде надежда на голяма част от обществото за нова политическа логика и "изцеление". И все пак най-големият страх си остава с идентичността. За момента Радев се опитва да балансира между различните очаквания и желания - стратегия, спечелила голям електорат, но и изискваща същия ресурс, който може и да не стигне. А твърдата асоциация с фигурата на президента, рискува партията на Радев бъде възприета като „партия на Аз-а“. В следващите месеци новият премиер ще трябва да се справя и със съмненията на западни дипломати и медии, които вече го посочиха като „проруски“. (Ба - информационни агенции като "Файненшъл Таймс" и "Асошиейтед прес" излязоха с такива заглавия в деня след изборната му победа).

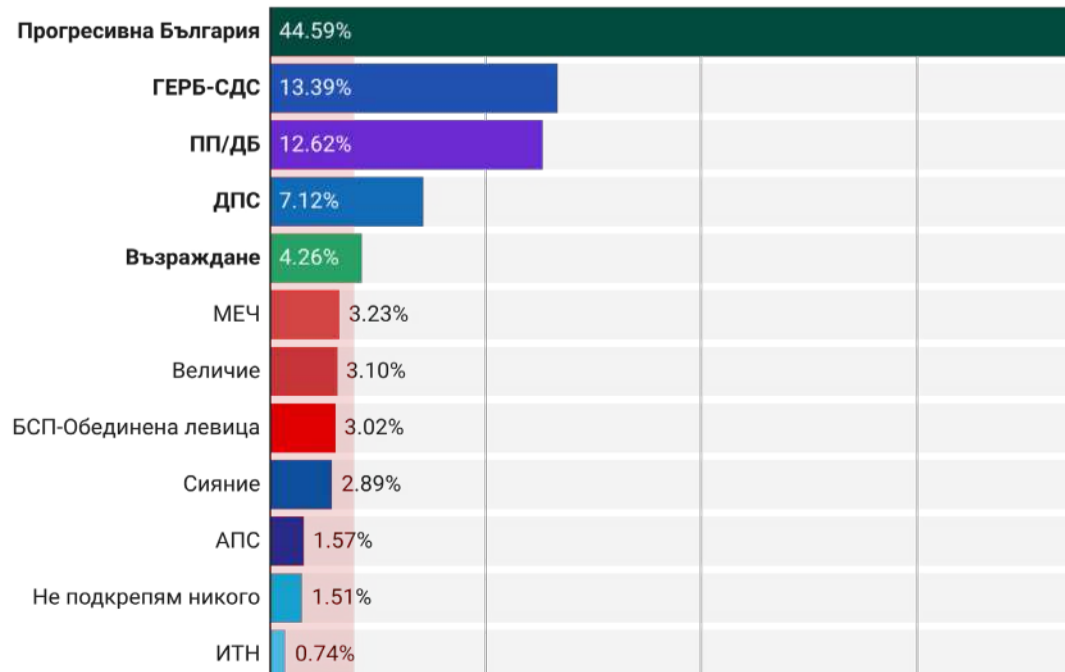
Динамичните външно-политически процеси, както и изчерпаното търпение във вътрешно-политическия план, прави задачата на Радев да управлява България не по-малко лесна, въпреки голямото мнозинство, с което разполага.

За момента единственото сигурно е, че връщане назад няма. Гласоподавателите гласуваха безпрецедентно доверие на бившия президент с ясен мандат - да се справи със завладяната държава, олигархията, картелите. Да ги измъкне от последното място във всички класации на ЕС. Да възстанови справедливостта. Той има историческият шанс да го направи, както и да го пропиее.

А ние може да се надяваме само, че тези думи на големия български публицист Райко Алексиев няма да са валидни:

„За България може да се каже, че е свободна страна. Или по-правилно казано - България е странна свобода. Държавата се управлява от хора според случая. Случаите пък се управляват от случайни хора. Държавният девиз на нацията пък е „Боже, пази България“. В случая Бог е натоварен да пази България, вероятно защото другите са заети да си пазят частните интереси.“

ЕТО КАКВИ БЯХА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ИЗБОРИТЕ НА 19 АПРИЛ

Данни: ЦИК

СЛЕД ИЗБОРИТЕ ЗА 52-ТО НС САМО В БЪЛГАРИЯ ЛИ ИМА ПРОБЛЕМ С ИЗБИРАТЕЛНИТЕ НАРУШЕНИЯ

Павел Ялъмов

Изборите за 52-рото Народно събрание минаха и печелившият е ясен - това е „Прогресивна България“. На този фон продължава да е актуален въпросът с купения вот. Още щом пое ролята на министър-председател Андрей Гюров определи за свой приоритет честността на изборите. И може да се каже, че кабинетът осигури максимално честен вот.

В края на изборния ден служебният вътрешен министър Емил Дечев изброи кои са политическите формации, срещу които има най-много сигнали за нарушения. По думите на Дечев общият брой на постъпилите жалби към МВР е 2974, а първенецът в класацията не е изненада - ДПС-НН, водена от санкционираната за корупция от САЩ и Великобритания Делян Пеевски с 631 сигнала. Сребърният медалист е партия ГЕРБ с 318. Следват „Възраждане“ - 18, „Прогресивна България“ - 16, БСП - 13, ПП-ДБ - 11, „Величие“ - 7, „Има такъв народ“ - 4 и МЕС - 2. В останалите жалби няма конкретизирана политическа сила.

Любопитна е статистиката за изборните нарушения от 2024 г. По данни на Емил Дечев тогава сигналите са били общо 612, което е около четири пъти по-малко.

ИМА ЛИ ИЗБОРНИ НАРУШЕНИЯ В ГЕРМАНИЯ

А каква и ситуацията в останалите европейски държави? За да разбера какво се случва в Германия, разговарях с Франц Лишке - 24 годишен германски студент от Мюнхен, който има интерес към политиката. Той бе изненадан от въпроса ми и категорично заяви, че не е запознат да се извършват подобни практики. Според Франц има възможност да се купуват гласове на местно ниво, но е скептичен, тъй като вярва, че законът е стриктен и бързо ще се разобличат такива случаи.

Немската медия WDR (Westdeutscher Rundfunk) публикува статия през октомври 2025 г., в която съобщава, че политически представител от Християндемократически съюз е разследван поради съмнения, че е подкупвал избиратели с цел манипулиране на местния вот в Дуисбург.

За друг случай от Саксония пишат от MDR (Mitteldeutscher Rundfunk). През септември 2024 г., когато се провеждат местни избори за регионален парламент, са открити 126 манипулирани бюлетини, а през юни същата година при местните избори са преправени още 154. Нарушенията са били в полза на партия „Свободна Саксония“, а основният извършител е заловен. Тези случаи обаче

са по-скоро изключения, отколкото практика.

МАНИПУЛИРАНЕТО НА ИЗБОРИТЕ В РУМЪНИЯ

По темата говорих и с 26-годишния Ервин Козма от Румъния. Противно на германския ми събеседник Ервин сподели, че в неговата родина купуването на гласове не е рядко срещана практика. По неговите разкази гласове, подобно на България, се купуват в малките населени места, като сумите за глас варират от 100 до 300 леи (20-60 евро). Ервин добави още, че партията, купуваща най-много гласове е Социалдемократическата партия (PSD).

Като друг пример за манипулиран вот Ервин посочи президентските избори от 2024 г. Тогава Върховният съд анулира резултатите от първия тур, който бе спечелен от крайнодесния популист Калин Джорджеску. Решението дойде след обвинения, че Русия е провела кампания за промотирането на Джорджеску. Конституцията, провалили избора на Джорджеску, бяха свързани с това, че Москва е използвала десетки хиляди профили в социалните мрежи, за да промотира кандидатурата му през платформите ТикТок и Телеграм. Решението обаче възбуди и коментари в посока, че е посегнато по недомакратичен начин на избирателните права на румънците.

В УНГАРИЯ ХВЪРЧАТ ОБВИНЕНИЯ ЗА КУПЕН ВОТ

Унгария се дава за пример в редица доклади на Европейския съюз за корупция. На 12 април т.г. се проведе парламентарни избори, които доведоха до края на 16-годишното управление на Виктор Орбан, а победител стана Петер Мадяр. По време на кампанията беше пуснат документалния филм „Цената на един глас“, плод на журналистическо разследване. Твърди се, че на избирателите са предлагани суми от около 80 евро, дърва за огрев и дори синтетични наркотици срещу глас за „Фидес“. Освен това според разследването кметове и

местни лекари са обвинявани, че заплашват хората със спиране на социални помощи или рецепти, ако не подкрепят Орбан.

Победителят Мадяр и неговата партия „Тиса“ не останаха назад и също получиха обвинения за контролиране на вота. Унгарската медия „Telex“ предаде официално изявление на „Фидес“, в което се твърди, че партията е получила аудиозапис, показващ, че Стефан Атила, „дясната ръка“ на „Тиса“, отговаря за началника на партийния кабинет, обсъжда планове за предоставяне на финансова помощ на ромски избиратели под прикритието на дарения. Въпреки обвиненията Петер Мадяр и екипът му победиха статуквото с историческо мнозинство от две трети (138 места).

БЪЛГАРИЯ НА ФОНА НА ДРУГИТЕ ДЪРЖАВИ

Факт е, че избирателните нарушения не са феномен, съществуващ само в България. Както се вижда подобен феномен съществува и държави като Германия, считана за водеща европейска демокрация, спазваща ясни правила и принципи.

Румъния и Унгария, подобно на България, имат високи нива на корупция, но демонстрират желание за промяна. В Унгария 80 % от унгарците излязоха пред урниите, а голяма част от тях поиска промяна и тя се материализира в избора на ново мнозинство.

На парламентарните избори за 52-рото НС избирателната активност стигна 51,11% и това е рекордна стойност спрямо последните години. В крайна сметка мнозина вярват, че вотът беше един от най-честните и това даде надежда за промяна, след като се видя, че институциите могат да работят както трябва. Румен Радев спечели пълната власт и може да постигне промяната, която избирателите му искаха. Мнозинството задължава да се правят реформи без оправдание, а хоризонтът от четири години за бъдещо управление дава възможност работата да бъде свършена докрай.

ЕВРОТО ПРЕЗ ОЧИТЕ НА СТУДЕНТИТЕ

Александра Войнова

В един обикновен следобед пред университета, разговорите се движат между изпити, задачи и планове за уикенда. Темата за еврото не е водеща, но се появява на моменти - като кратък коментар за цена, като сравнение с „преди“ или просто като въпрос, изречен на глас. Тя не доминира, но присъства, по-скоро като фон, отколкото като център на вниманието.

След въвеждането на еврото в България, фокусът постепенно се измества от очакванията към реалния опит. За студентите това не е тема, която се обсъжда постоянно, а процес, който се преживява в ежедневието, в малки ситуации, които не винаги правят впечатление, но оставят усещане за промяна.

ПЪРВИТЕ РЕАКЦИИ СЛЕД ПРОМЯНАТА

Една от първите реакции, които се открояват, е свързана с адаптацията. Част от студентите описват прехода като по-лесен, отколкото са предполагали. „Свикнах по-бързо, отколкото очаквах. В началото ми беше странно да мисля в евро, но реално е по-удобно“, споделя студент. Подобно мнение показва, че за някои промяната се възприема предимно в практичен план, като нещо, което улеснява ежедневни дейности като пътуване или онлайн пазаруване, без да предизвиква силна емоционална реакция.

Наред с това обаче се срещат и по-предпазливи нагласи. При тях вниманието се насочва не толкова към удобството, колкото към разходите и усещането за стойност. „Имам чувството,

че някои неща станаха по-скъпи, особено храната и услугите. Не знам дали е само заради еврото, но го усещам“, казва друг студент. В подобни изказвания липсва категоричност, но присъства усещане за несигурност - трудно измеримо, но достатъчно, за да влияе върху начина, по който се възприема промяната.

Между тези по-ясно изразени позиции се оформя и една трета, по-неутрална линия. Част от студентите не заемат крайна позиция, а по-скоро остават в процес на адаптация. За тях еврото не изисква непременно мнение, а време, в което да се превърне в нещо напълно разбираемо и познато. В този контекст липсата на силна реакция не означава липса на отношение, а по-скоро постепенно привикване.

Тази разнородност в нагласите се вписва и в по-широка картина. Данни от изследвания на Европейската централна банка

показват, че при въвеждането на еврото в различни държави усещането за поскъпване често надвишава реално отчетеното. Причините за това са свързани не само с икономически фактори, но и с психологически - хората по-лесно забелязват увеличенията на цените при ежедневни покупки, отколкото стабилността при други стоки и услуги. Подобна динамика може да обясни защо част от студентите описват промяната чрез лични впечатления, дори когато не са сигурни откъде точно идва тя.

В същото време процесът на адаптация към нова валута изисква време. Според анализи на Европейската комисия, в държавите, които вече са преминали към еврото, първоначалният период често е съпроводен с объркване и необходимост от „пренастройване“ на възприятието за цени.

ПРОДЪЛЖАВА НА СТР. 5

ЗАВИВА ЛИ ЕВРОПЕЙСКИЯТ СЪЮЗ КЪМ КОНСЕРВАТИЗМА?

Никола Стойчев

Победата на Румен Радев в България и падането на Виктор Орбан в Унгария озадачиха много политически анализатори и загатнаха за нова тенденция в политиката на Европейския Съюз - дали консервативната вълна си отива или тепърва набира скорост. В различните страни избирателите реагират различно на належащите европейски кризи - миграция, икономическа несигурност, усещане за загуба на контрол над престъпността и суверинитет, както и външни позиции за различните глобални конфликти.

На този фон Европейски съюз изглежда все по-малко като единен политически проект, и все повече като пространство, в което се сблъскват различни визии и идеали за общото бъдеще. Част от тях все по-често се определят като консервативни - но какво всъщност означава това?

НОВИТЕ "ГЕРОИ" И ПРОМЕНЯЩИЯТ СЕ ПОЛИТИЧЕСКИ ПЕЙЗАЖ

Ако преди десетилетие говоренето за „консервативен завой“ звучеше по-скоро преувеличено, днес този завой има конкретни лица и резултати.

Макар и най-явният защитник на консерватизма в Европа - Виктор Орбан да загуби дългогодишната си позиция на министър-председател в страната, други държави като Словакия и лидерът им Фицо, показват, че към момента предпочитат консерватизма. С последните избори, България също е на път да направи завой с победата на Румен Радев, който бе 9 години президент на страната.

ЗАПАДЪТ И НОВИТЕ НАГЛАСИ

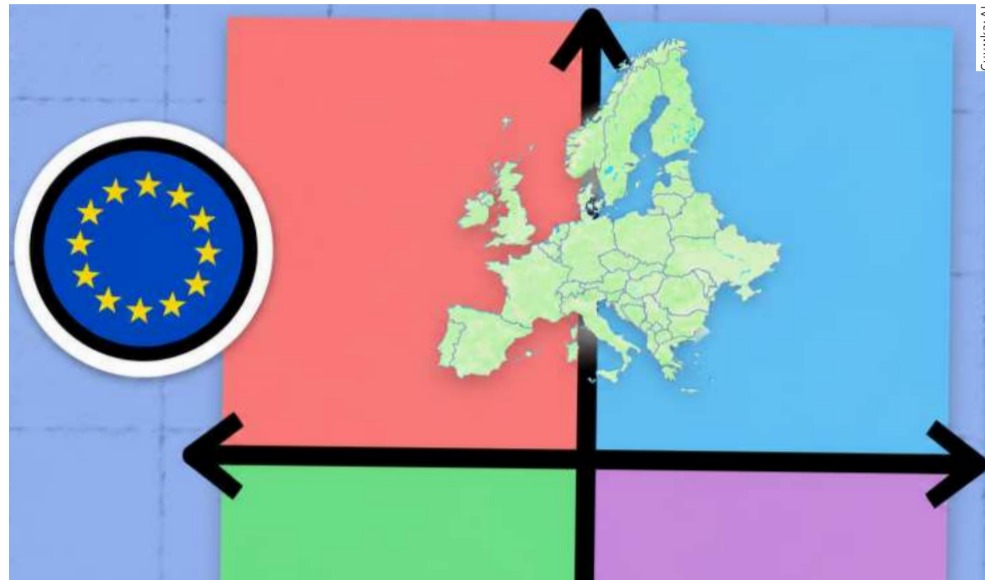
В Италия управлението на Джорджа Мелони се превърна в символ на нов тип десница - по-твърда по темата за миграцията, но и прагматична, кога-

от стр. 4

Това се проявява особено силно при младите хора, които тепърва изграждат своите финансови навици и нямат дългогодишна база за сравнение.

Именно в този контекст студентската перспектива придобива по-особено значение. За разлика от по-старите поколения, които често правят директни сравнения с миналото, студентите възприемат промяната по-скоро през настоящето. За тях еврото не е толкова контраст с предишната валута, колкото част от процес на изграждане на навици, на ориентация и на лична финансова преценка.

В този смисъл въвеждането на еврото се оказва не само икономическа, но и лична промяна. За младите хора новата валута означава и изграждане на нова представа за стойност. Това включва не само преизчисляване на суми, но и постепенно създаване на

то става дума за отношенията с Брюксел. Много консервативни проевропейски настроени хора, смятат, че това е идеалният лидер в съвременна Европа, но за мнозина политиките ѝ не са достатъчно твърди.

В Нидерландия изборните резултати на Герт Вилдерс показват, че дори в традиционно либерални общества има силна вълна от хора, желаещи промени и по-строги мерки спрямо мигрантите, привиждани като проблем от голяма част от европейците. Макар и да загуби места в нидерландският парламент, партията му остава ключова опозиционна сила и политически фактор в страната. Успехът ѝ се дължи на прокарването на по-строги миграционни мерки в страната, както и на намаляване на помощите за новодошли мигранти.

В Северна Европа - Швеция и Финландия, десни партии не просто увеличиха подкрепата си, а започнаха да влияят директно върху управлението - особено по теми като сигурност и социална политика. Чрез подкрепата за правителствата на двете държави, съответно "Шведските демократи" и "Истинските финландци" започват да прокарват отдавна нужните, според мнози-

усещане кое е „нормално“ и кое е „скъпо“. Този процес не се случва едновременно за всички и не протича по един и същ начин.

Интересното е, че въпреки различните нагласи, темата рядко се превръща в централен елемент от студентските разговори. Тя остава по-скоро периферна - появява се, изчезва и отново се връща в зависимост от конкретни ситуации. Това я прави по-малко категорична и по-трудна за обобщение.

В крайна сметка, различните реакции към еврото сред студентите рядко се оформят като ясни позиции. По-скоро остават като отделни впечатления - от удобство, през колебание, до почти пълно безразличие. Темата се появява спорадично в разговорите, променя се с времето и често зависи от конкретния личен опит. Затова и отговорът на въпроса как студентите възприемат еврото не изглежда еднозначен. Той по-скоро продължава да се оформя.

на, по-строги миграционни мерки, както и изисквания за гражданство.

Дори там, където консервативните партии не печелят категорично, те променят дневния ред. Няма как да не споменем и нарастващото консервативно влияние в двете най-големи членки на ЕС - Франция и Германия. В последните години Льо Пен постоянно увеличава влиянието си във Франция и дори беше близо до президентският пост през 2022-а, стигайки до балотаж срещу Макрон.

В икономическият колос на ЕС пък "Алтернатива за Германия", която дълги години беше гледана като "крайно-дясна" и изглеждаше напълно невъзможна като политически субект, стана втора на изборите, а до последния момент се прогнозираше дори победа за нея. Подкрепата за партията продължава да расте, а въпросите за миграцията минават от периферията към централния дневен ред на страната.

КАКВО ВСЪЩНОСТ ОБЕДИНЯВА ДЕСНИТЕ ЛИДЕРИ И ТЕХНИТЕ ПОЛИТИКИ

Въпреки някои изразени различия между тях, има и няколко ясно забележими общи линии между европейските консерватори. Лидери като Джорджа Мелони, Герт Вилдерс и Виктор Орбан поставят силен акцент върху националния суверенитет - не непременно като отказ от ЕС, а като опит за пренареждане на баланса между Брюксел и националните правителства.

Друг общ елемент е миграцията. Почти всички тези фигури изграждат политическата си тежест и образът си на "носители на промяна" върху обещания за по-строг контрол на миграцията и ограничаване на нелегалния приток. Разликите са в тона - от по-умерен при Мелони до открито конфронтационен при Вилдерс и Льо Пен.

Икономическият им профил също не е сходен. Част от тях защитават пазарни решения, други - по-силна държавна намеса, но всички се опитват да говорят на езика на „обикновения избирател“, особено в контекст на инфлация и несигурност.

ЗАЩО ТЕЗИ ИДЕИ НАМИРАТ ПОДКРЕПА

Обяснението не е само в самите лидери, а в средата и времето, в които те се появяват.

Миграцията остава най-видимият фактор. След 2015 г. темата не само не е изчезнала и се е превърнала в тест за ефективността на европейските политики. В много държави усещането е, че решенията се бавят или не работят.

Икономическата несигурност допълва тази картина. Високите цени, енергийните кризи и натискът върху доходите създават търсене на по-прости и ясни политически послания - дори когато решенията не са толкова прости. Хората започват да стават по-радикални, стига това да носи видими резултати.

Към това се добавя и геополитиката. Войните и напрежението между големите сили поставят въпроса дали ЕС трябва да бъде по-единен или по-гъвкав, като и двете страни се аргументират.

КАК РЕАГИРА ЕВРОПЕЙСКИЯТ СЪЮЗ

Институциите на ЕС не игнорират тези процеси, но реакцията им е по-скоро предпазлива. Вместо рязка промяна, се наблюдава постепенно изместване на приоритетите.

По темата за миграцията например се говори повече за защита на външните граници, отколкото за депортиране или разпределяне на имигранти. В икономиката се търси баланс между зеления преход и индустриалната конкурентоспособност, като непрестанните кризи, дължащи се, както на някои европейски политики, така и на геополитически фактори, правят някои десни и консервативни позиции все по-силни.

Това не е пълен завой, а по-скоро ротация - опит да се запази единството, без да се игнорират новите политически реалности и да се нарушават основните европейски ценности.

КАКВО СЛЕДВА

Възможно е Европа да навлиза в период, в който нито една политическа линия няма да доминира напълно. Консервативните идеи стават част от мейнстрийма.

По-вероятният сценарий е смесен модел - с по-строги политики в някои области и запазване на либералния подход в други. Това обаче означава и повече напрежение между и в държавите, особено когато интересите им се разминават. Затова е въпрос на компромис и добра диалогичност между страните да се изясни, по кои въпроси трябва да бъдем либерални, и по кои да се действа с твърда ръка.

Говоренето за „завой към консерватизма“ улавя част от реалността, но не я изчерпва. Европа не се движи в една посока, а по-скоро търси ново равновесие между различни виждания и настроения. Именно в такива времена на конфликт и поява на нови лидери и идеи, се ражда и промяната. Дали тя ще завърши и дали ще бъде за добро, предстои да видим.

ИРАН, САЩ И ИЗРАЕЛ ВЪВ ВОЙНА БЕЗ ПРАВИЛА

Яна Иванова

Кризата в Близкия Изток не е от днес. Отношенията между Иран и САЩ - от една страна, и между Иран и Израел - от друга, отдавна са обтегнати, а военният конфликт от последните месеци е кулминация на години трудно сдържано напрежение.

КАКВО ТРАСИРА ПЪТЯ КЪМ ОТКРИТА ВОЙНА

Връщаме се към вече далечната 1979 г., когато избухва Иранската или още наричана Ислямска революция. Тя е свързана със свалянето на шах Мохамед Реза Пахлави от власт и преустановяването на монархическия модел на управление на страната. Превратът е извършен от различни леви и ислямски организации под ръководството на аятолах Рухолах Хомейни. Изграден е нов режим на управление, базиран на традиционното ислямско право. Религията става основен двигател на целия политически, икономически и социален живот на преобразената Ислямска република Иран.

НАПРЕЖЕНИЕТО ИРАН-САЩ

Ислямската революция има ключово влияние върху геополитическите отношения на Иран. Ако преди 1979 г. Иран е бил по-скоро съюзник на САЩ (смята се, че шах Реза Пахлави е дошъл на власт с американска помощ и вследствие на организиран с помощта на ЦРУ преврат в столицата Техеран), то новият върховен водач Рухолах Хомейни е с про-съветска ориентация. Самата революция е извършена с пряката помощ на СССР, който се превръща в главен съюзник на Иран. В условията на продължаващата

та дипломатическа криза не само сваля Картър от власт, но и създава толкова голямо напрежение между двете страни, че то не е преодоляно и до днес.

НАПРЕЖЕНИЕТО ИРАН-ИЗРАЕЛ

Освен върху дипломатическите отношения със САЩ, Ислямската революция повлиява отрицателно и на отношенията на Иран с Израел. Някога Иран е била втората мюсюлманска страна след Турция, която признава създадената през 1948 г. държава Израел. По време на монархическия режим на династията Пахлави, Техеран и Тел Авив са в съюзнически отношения най-вече по отношение на отараната и сигурността. След 1979г. това обаче се променя. Новият теократичен режим превръща унищожаването на държавата Израел в своя идеология и изцяло отрича правото ѝ на съществуване. Дипломатическите отношения са прекратени, израелските паспорти не се приемат на територията на страната, а на гражданите на Иран е забранено да пътуват до Израел. За да избегне директна конфронтация, Иран води така наречената „война в сянка“, като подкрепя различни терористични групировки, които също имат за цел унищожаването на Израел, а именно Хизбула в Ливан и Хамас в Газа.

ИРАНСКАТА ЯДРЕНА ПРОГРАМА

Друга ключова точка на напрежение е иранската ядрена програма. Съществуват съмнения, че Иран може да разработва ядрено оръжие под прикритието на мирни изследвания. Има две основни причини за това. Първо, Иран обогатява уран до 60% чистота, което е техническо близко до необходимите за ядрено оръжие 90%. Второ, Иран не предоставя пълен достъп на Международната агенция за атомна енергия (МААЕ) до своите обекти и проучвания, което дава основания за съмнение в изцяло мирния характер на ядрената програма. Израел, от своя страна, разглежда тази програма като екзистенциална заплаха, а САЩ - от друга, я определят като опасност за сигурността в регион, който е ключов за световната икономика, тъй като контролира търговията с горива.

12-ДНЕВНАТА ВОЙНА

След 45 години на скрито или не чак толкова скрито напрежение, ситуацията ескалира през юни 2025 г. На 13 юни Израел започва неочаквана въздушна атака срещу Иран, непосредствено преди насрочените преговори за иранската ядрена програма под егидата на МААЕ. Целта на ударите е унищожаване на иранските ядрени

съоръжения, системи за противо-въздушна отбрана и съоръженията за ракети, както и физическото елиминиране на важни фигури в политическото и военното ръководство на страната. В отговор Техеран бомбардира с дронове и ракети редица израелски градове и военни обекти.

На 22 юни САЩ се присъединява в конфликта на страната на Израел, което предизвиква ирански атаки срещу американски бази на територията на трети страни като Катар, Бахрейн и Ирак. Глобалният Юг осъжда непридизвиканата агресия от страна на Израел, докато Колективният Запад я оправдава като опит за възпиране на иранската ядрена програма.

Конфликтът приключва 48 часа по-късно на 24 юни, когато с посредничеството на Катар и натиска на САЩ Израел и Иран се споразумяват за прекратяване на огъня. Това примирие обаче не трае дълго.

УБИЙСТВОТО НА АЯТОЛАХ АЛИ ХАМЕНЕЙ

Аятолахът означава експерт в ислямските науки. Терминът обозначава авторитет, който има право да тълкува религиозните закони най-вече в Иран. Снимка: AP

Няма и година по-късно Израел отново атакува - този път с подкрепата на САЩ от самото начало. Сутринта на 28 февруари Техеран е разтърсен от ударите на коалицията. При тези нападения бе убит върховният аятолах Али Хаменей. Тогава израелският министър на отбраната Израел Кац съобщава, че ударите са били с превантивна цел. Малко по-късно американският президент Доналд Тръмп съобщи, че американските въоръжение сили са предприели военна операция, която ще защити американския народ, елиминирайки непосредствената заплаха от иранския режим.

Към днешната дата обаче, след повече от два месеца война, иранският режим не е елиминиран. За наследник на върховния водач бе избран вторият му син Моджтаба Хаменей, а теокрацията продължава да си съществува.

ГЛОБАЛЕН ЕФЕКТ

Както при всяка война най-за-сегнати са държавите в непосредствена близост. Според световните анализи поне 14 държави са засегнати пряко от конфликта - сред тях са Обединените арабски емирства, Катар, Оман, Ливан, Кувейт, Бахрейн, Саудитска Арабия, Йордания и Ирак. Техни територии пострадаха от удари и от двете страни в конфликта, а въз-

душното им пространство остава затворено.

В началото на конфликта беше ударена британска база Акротири, разположена на остров Кипър, а балистична ракета, изстреляна от Иран към Турция, бе прихващана в близост до границата със Сирия. Макар и при двата случая да няма загинали, тези действия бяха приети като показател за мащаба на конфликта и за мястото на уж отдалечена от него Европа.

ОРМУЗКИЯТ ПРОТОК

Ормузкият проток е ключов маршрут за глобалния износ на нефт и втечен природен газ, тъй като оттам преминават 20% от световните доставки. Неговата „безопасност“ винаги е била от огромно значение, когато говори за напрежението и геополитическите отношения между Иран и САЩ. След започването на войната на 28 февруари протокът беше затворен първоначално от страна на Иран, което доведе до значително покачване на цените на горивата на световните борси - до над 100 долара за барел суров петрол. Това поскъпване се отразява неблагоприятно на цялата световна икономика и се усеща по цените на горивата, а и на повечето стоки в много държави. България не е изключение. САЩ, от своя страна, блокираха иранските пристанища уж с цел да нанесат удар на тяхната икономика. Това обаче само утежнява кризата с горивата в световен мащаб. За сравнение - преди войната през Ормузкия проток са минали между 120 и 140 кораба дневно, а сега броят им е под 10. Редица европейски и световни лидери призовават най-вече за отваряне на протока и възобновяване на нормалните доставки на горива, както и за прекратяване на военните действия и за търсене на дипломатически изход от ситуацията.

ПРЕГОВОРИ ЗА МИР

Преговорите за мир между САЩ, Иран и Израел протичат с посредничеството на Пакистан. За момента те се провеждат дистанционно, след като американските пратеници Стив Уиткоф и Джаред Кушнер не пристигнаха в пакистанската столица Исламабад, където трябваше да се срещнат с иранския външен министър Абас Арагчи, тъй като за момента исканията им са твърде различни. „Те знаят какво трябва да бъде в споразумението. Много е просто: Не могат да имат ядрено оръжие; в противен случай няма причина да се срещат“, категоричен е Тръмп.

Техеран, от своя страна, иска да продължи с ядрената си програма и обогатяването на уран, както и премахване на всички санкции срещу Иран, запазване на иранския контрол върху Ормузкия проток, изтегляне на американските военни от Близкия изток, прекратяване на атаките срещу Иран и неговите съюзници и освобождаване на замразените ирански активи. Всичко това трябва да бъде потвърдено с резолюция на Съвета за сигурност на ООН, която да направи всяко споразумение задължително.

За момента огънят е прекратен, но няма договорени условия за официален край на войната.

Ормузкия проток - важният воден път, през който минава 20% от глобалния износ на петрол, чието затваряне се отрази неблагоприятно на целия свят. Снимка: AP

Студена война това автоматично означава, че дипломатическите отношения между Иран и САЩ са прекъснати. Ключово събитие от този период е окупацията на американското посолство, при която 66 американски граждани са държани в плен за 444 дни. Причината е разрешението от страна на американския президент Джими Картър бившият шах Реза Пахлави да бъде лекуван в болница в Щатите. Сподвижниците на Ислямската революция приемат това като предпоставка за връщането на шаха на власт с американска помощ. Последвала-

КРИЗАТА С КЕРОСИНА:

Как поскъпването на горивата приземи авиацията

Дарина Драганова

През 2026 година световната авиационна индустрия се сблъска с ново предизвикателство – рязкото поскъпване на авиационно гориво. Това доведе до отменени полети, по-високи цени на билетите и сериозни сътресения в туристическия сектор. На пръв поглед проблемът изглежда чисто транспортен, но всъщност последиците му са много по-широки и засягат цялата икономика.

ВОЙНАТА КАТО ОСНОВЕН ФАКТОР ЗА КРИЗАТА

В основата на рязкото поскъпване на авиационното гориво стои ескалацията на напрежението в Близкия изток, включително конфликти, свързани с Иран и риска за ключови енергийни маршрути. Макар авиационната индустрия да е силно зависима от глобалните пазари, именно военните конфликти често са катализатор за резки ценови шокове.

Един от най-важните стратегически пунктове е Ормузкия проток – тесен морски коридор, през който преминава значителна част от световния петролен износ. При заплаха от блокиране или ограничаване на трафика, пазарите реагират незабавно с повишаване на цените.

Военните конфликти оказват влияние чрез няколко основни механизма:

- Несигурност на доставките – рискът от прекъсване води до спекулативно покачване на цените;
- По-високи транспортни разходи – алтернативните маршрути са по-дълги и по-скъпи;
- Застрахователни премии – корабите и товарите в конфликтни зони стават по-рискови;
- Намалено производство – засегнатите държави често ограничават износа.

ВЛИЯНИЕ ВЪРХУ АВИАЦИЯТА

Авиационният сектор е особено чувствителен към подобни съ-

тресения, защото:

- няма лесна алтернатива на керосина в краткосрочен план;
- разходите за гориво са директно свързани с цените на петрола;
- полетите не могат да бъдат „отложени“ без икономически последиствия.

Затова дори локален конфликт може да доведе до глобални последици от отменени полети в Европа до по-скъпи билети в Азия и Америка.

ЗАЩО ЦЕНАТА НА КЕРОСИНА Е ТОЛКОВА ВАЖНА?

Горивото е сред най-големите разходи за всяка авиокомпания. При някои превозвачи то достига до една трета от всички оперативни разходи. Това означава, че когато цената му се повиши рязко, печалбите намаляват.

Следователно всяко покачване в цената на петрола автоматично оказва натиск върху цените на билетите.

Гориво

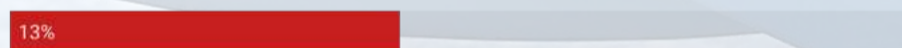
Персонал

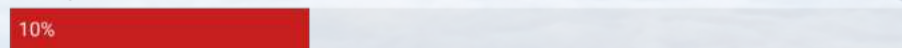
Поддръжка

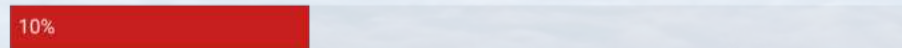
Лизинг на самолети

Летищни такси

Други

ЗАЩО СЕ ОТМЕНЯТ ПОЛЕТИ?

Когато един полет започне да носи загуба, авиокомпаниите често го премахват от разписанието.

Това засяга най-вече:

- кратки вътрешни линии;
- маршрути с по-слаб интерес;
- сезонни дестинации;
- полети със стари самолети, които харчат повече гориво.

Lufthansa и KLM вече съкратиха хиляди полети, за да намалят разходите си. Това показва, че решенията са икономически, а не технически.

КАКВО УСЕЩАТ ПОТРЕБИТЕЛИТЕ?

За обикновения пътник кризата има три ясни измерения:

1. По-скъпи билети

2. По-малко полети

По-малко полети означава по-малък избор на часове и дестинации.

3. Повече несигурност

Закъснения, анулиции и промени в резервациите стават по-чести.

ЕФЕКТ ВЪРХУ ТУРИЗМА

Авиацията е двигател на туризма. Ако самолетните билети поскъпнат, много хора отлагат почивки или избират по-близки дестинации.

Това води до:

- по-ниска заетост в хотелите;
- по-малко клиенти в ресторантите;
- спад в приходите на туристическите агенции;
- по-слаб сезон за летни курорти.

Особено засегнати са държави, силно зависими от летния тури-

зъм. Такива страни са Гърция, Испания, Италия, Хърватия и България.

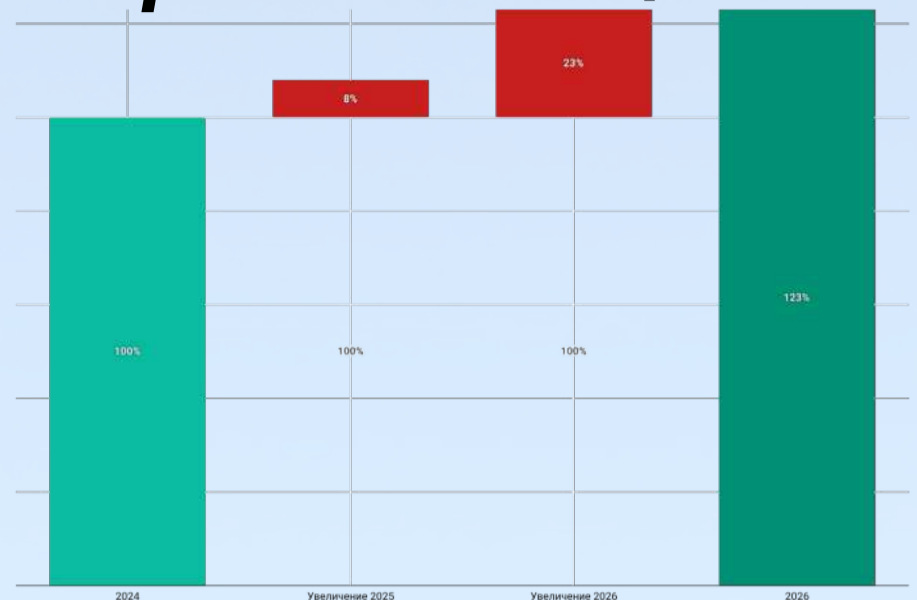
ПОСКЪПВАНЕТО НА ГОРИВОТО КАТО ВТОРИ ИНФЛАЦИОНЕН ЕФЕКТ

Поскъпването на горивото като втори инфлационен ефект. Това означава, че проблемът не остава само в авиацията.

КАКВО МОГАТ ДА НАПРАВЯТ КОМПАНИИТЕ?

Авиокомпаниите вече търсят решения:

- закупуване на по-икономични самолети;
- използване на устойчиви горива;
- оптимизация на маршрутите;
- намаляване на празните места чрез по-добро планиране;
- сливане на по-малки компании с по-големи групи.

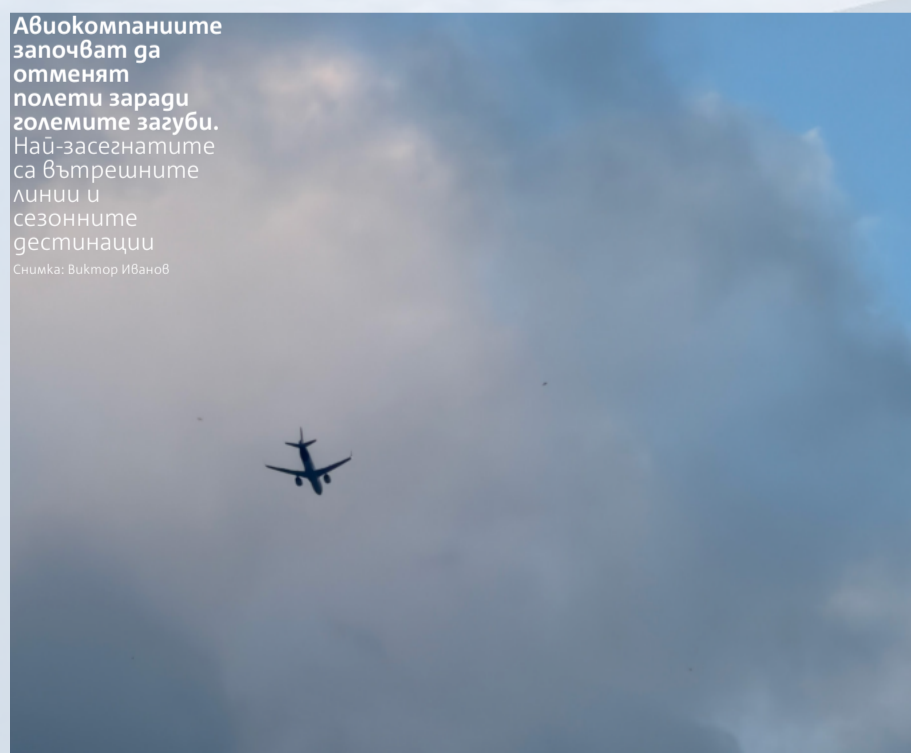

Увеличението (в %) на средната цена на самолетен билет в Европа от 2024 до 2026 година

Разпределението на основните разходи на авиокомпаниите като процент от общите им разходи.

Авиокомпаниите започват да отменят полети заради големите загуби. Най-засегнатите са вътрешните линии и сезонните дестинации

Снимка: Виктор Иванов

ПРИРОДАТА В КАПАНА НА ВОЙНАТА

“Всяка война е симптом за провала на човека като мислещо животно.”
Джон Стайнбек

Мария Кирова

Биологичният часовник на планетата ни тиктака, при това не в наша полза. Но има ли кого да виним, ако не нас самите? И в какво се изразява „пагубният човешки отпечатък“?

Повишаване на нивата на парниковите газове, замърсяване на моретата и океаните, обезлесяване и опожаряване на горите, замърсяване на въздуха, унищожаване на стотици животински видове - това е следата, която оставяме. В жаждата си да установи геополитически и геоекономически монопол, човекът не си дава сметка, че разрушава всичко това, което се стреми да завладее. Войните от последното десетилетие не са първите, в които върховните лидери повличат своите граждани, но е много вероятно да са едни от последните, които човечеството ще може да си позволи да води. Природният баланс е достатъчно нарушен и доказателствата за това са навсякъде около нас. Учените от години апелират за вземане на адекватни мерки в полза на съхраняването на живота на планетата ни, такава каквато я познаваме днес, но политическите амбиции и гордост винаги успяват да изместят фокуса върху себе си, пренебрегвайки неизбежното. Затова природата продължава да плаща цената за човешката алчност и комплекс за върховенство. И

така до момента, в който монетата не се завърти, и на човечеството не му се наложи да понесе последствията от своето нехайство.

ВРЕДАТА ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА

Всяка война оказва влияние на редица пряко засягащи ни аспекти, но ефектът ѝ върху качеството на живот на планетата ни доста често остава на заден план. “Гардиън” (The Guardian) съобщава в свой материал, че войната между САЩ и Израел срещу Иран е катастрофална за глобалния климат. Влиятелната медия се позовава на анализ, който установява, че войната изтощава световния въглероден бюджет по-бързо от 84 държави взети заедно (въглеродният бюджет представлява максималното количество парникови газове, които човечеството може да емитира, за да ограничи глобалното затопляне до определени температурни нива). Само през първите две седмици, конфликтът е довел до пет милиона тона емисии на парникови газове. Но въпреки това най-фрапираща остава ситуацията с тъмните облаци и черния дъжд, паднали над Техеран, след като от страна на Израел бяха бомбардирани четири големи склада за гориво около града. Специалистите изчисляват, че при тази атака и при ударите в областта, включително иранските ответни мерки сре-

щу съседните държави от Персийския залив, са били изгорени между 2,5 и 5,9 милиона барела петрол. До момента са били изхвърлени емисии от приблизително 1,88 милиона тона въглероден диоксид. Изчисленията за емисионния бюджет на климатолозите сочат, че ако през месец юни миналата година, човечеството е било способно да задържи шанса да спрем затоплянето на климата с над 1,5 градуса по Целзий на 50%, то при отделените 40 милиарда тона въглероден диоксид в периода до 14-ия ден от войната в Иран, бюджетът, поставен като цел, ще бъде изчерпан до 2028 г. Статистика, от която можем да си изведем един единствен извод - за пореден път се проваляме в опазването на Земята.

ПРОГНОЗИРАНЕ НА ЩЕТИТЕ ЗА ПРИРОДАТА

От американския институт Climate and Community Institute, изготвил анализа за “Гардиън”, обясняват, че оценката на въздействието върху околната среда от въоръжените конфликти, особено на емисиите на парникови газове, често се пренебрегва и представлява недостатъчно изследвано измерение на хуманитарните и икономическите щети от войната. Прогнозите на института са, че “Въглеродните разходи от войната ще продължат да нарастват драстично, докато тя продължава. Учените посочват, че с изчерпването

на арсеналите на САЩ и Израел, емисиите от изграждането на нови оръжия, заедно с горивото, използвано за доставката им до региона, ще се увеличат. От института подчертават и че нападенията срещу петролната инфраструктура на региона причиняват значителни емисии, тъй като изкопаемите горива горят неконтролируемо. В проучването е отбелязано още, че най-значително въздействие върху климата от атаката срещу Иран ще имат последиците от самия конфликт. Те изтъкват, че емисиите при разчистването на развалините и последващото възстановяване на инфраструктурата ще имат най-голяма тежест в екологичната сметка след прекратяването на военните действия.

ЖИВОТНИТЕ: ЖЕРТВИ НА ВОЙНАТА

По време на война животните често биват забравени и пренебрегвани. “Безброй домашни любимци бяха изоставени в Украйна, когато собствениците им избягаха от районите, подложени на руски бомбардировки, близо до фронтната линия. Други домашни любимци се борят да оцеляват, защото стопаните им са били убити.”, пишат в свой материал от британската медия “Би Би Си” (BBC). “Има толкова много бездомни животни на фронтната линия, че украинските войници се шегуват, че котките и кучетата са станали част от комплекта на обичайната им военна екипировка.”,

допълват в материала. Животните преживяват същото, което и хората, но в още по-мощно кризисно измерение, тъй като те не са способни да си обяснят случващото се или да се спасят. Те също губят домовете си, те също биват ранявани, те са отделени от своите близки, те също страдат. За тях бомбите, ракетните и артилерийските удари не означават военно положение, а опасност, страх и чист неподправен ужас, с който са принудени да живеят.

Войната сама по себе си представлява риск и за морското биоразнообразие, което без друго е достатъчно засегнато и от глобалното затопляне. Петролните разливи и пожарите, които избухват вследствие на ударни морски съоръжения и кораби, замърсяват водите и тровят обитателите им, застрашавайки от пълно унищожение цели морски екосистеми. Всичко това наред със замърсяването на останалите естествени животински хабитати засяга сериозно миграцията и размножаването на животинските популации, както и подлага на сериозен риск здравето на онези видове, които все пак успяват да оцелеят.

За природата, хваната в капана на войната, може да се говори много и въпреки това ще е недостатъчно. Думите няма да са достатъчно силни, достатъчно точни и достатъчно красноречиви, за да се онагледят катастрофата, която хората причиняват сами на себе си.

ПЧЕЛИТЕ: малките и незаменими стражи на природата

Мария Кънчева

Кои са най-трудолюбивите същества на планетата? Повечето хора биха отговорили без колебание, че това са пчелите. Но зад този на пръв поглед прост отговор стои един цял свят, който не познаваме.

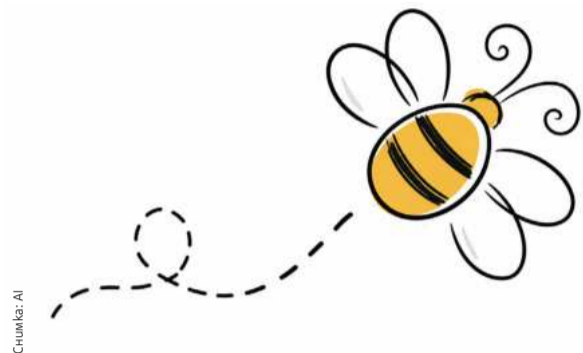
Пчелите живеят в ритъм, различен от този на останалата фауна. Те се движат по невидими за нас посоки, сякаш водени не от инстинкт, а от дълбока връзка с цветовете, светлината и самия живот. Цветята разгръщат своето присъствие към слънцето, изпращайки във въздуха онова фино, почти неуловимо ухание, което човек трудно може да обясни. Но пчелите го разчитат с лекота. Те го намират и постепенно го превръщат в нещо реално, сякаш връщат част от тази невидима връзка обратно на земята, а именно чрез меда.

Човек познава меда. Познава неговият вкус, неговата стойност и неговите ползи. Но не познава добре неговите малки създатели и техният чуден живот, обоснован на безусловна отдаденост и неуморен труд в името на общото благо на кошера. А може би и за благо на целия свят.

РОЛЯТА НА ПЧЕЛИТЕ

Животът на хората зависи да голяма степен от опрашващите насекоми и главно от пчелите. Известната фраза „Ако пчелите изчезнат от лицето на Земята, на човечеството му остават само четири години живот“, често се приписва на Алберт Айнщайн. Макар да няма доказателства, че той действително я е изричал някога, идеята зад нея насочва вниманието към огромното значение на пчелите за опрашването на растенията и поддържането на хранителните вериги и екологичното равновесие в природата.

Пчелите представляват един от основните биологични вектори в екосистемите, като участват както в опрашването на диворастящи, така и на селскостопански растителни видове. Те обхващат значителна част от земеделските култури с висока икономическа и хранителна стойност за човека, като по този на-

Снимка: AI

чин оказват пряко влияние върху повишаването на добивността в аграрното производство. Без тяхната дейност добивите в световен мащаб биха намалели драстично, а отглеждането и производството на много плодове и зеленчуци би станало икономически неизгодно.

Тези малки насекоми имат огромно значение и в опрашването на фуражните култури, нужни за изхранването на тревопасните животни. По този начин тяхната екологична функция се разпространява по цялата хранителната верига, от полето до вилицата.

ПЧЕЛАТА И ЕВОЛЮЦИЯТА

Пчелата е един от най-старите видове насекоми, обитаващи нашата планета. Смята се, че съвременните видове имат произход от праисторически форми като древните хищни оси, които са се отличавали със значително различен начин на съществуване. Първите представители са живеели поединично и не са събирали прашец от цветовете на растенията, както и не са създавали постоянни домове. Фосилизирани останки на подобни екземпляри се откриват най-често запазени в кехлибар.

С течение на милиони години пчелите демонстрират високата си адаптивност към променящите се екологични условия. В процеса на еволюция те добиват постепенни морфологични изменения, свързани с оптимизиране на тяхното хранене и ефективността на събиране на нектар. Хоботчето при редица видове се удължава, което улеснява достъпа в по-дълбоки цветни структури, а по крайниците им се развиват специални образувания, адаптирани за пренос и временно складиране на събраната храна.

живеене много от видовете преминават към социално такова, създавайки организирани колонии и изграждайки постоянни жилища, където да складираят събрания нектар и други хранителни ресурси. Обособяват се и отделни „роли“ в пчелното „мини общество“ според възрастта и ролята.

Младите пчели, наричани „приемачки“, остават в кошера и се занимават с вътрешни дейности като преработка на нектар, изграждане на пити, хранене на ларвите и поддържане на хигиената в гнездото. С възрастта пчелите преминават към външни дейности и стават събирачки и разузнавачки. Те откриват и събират нектар, като използват различни ориентирни точки в природата и предават информация за нахожданията на останалите чрез специфични поведенчески сигнали. Събирачките извършват многократни полети дневно и адаптират активността си спрямо условията на средата, като целта им е ефективно снабдяване на колонията с ресурси.

ИСТОРИЯ НА ПЧЕЛАРСТВОТО

Пчеларството е една от най-древните стопански дейности извършвани от човек. Започнало със събирането на мед от диви колонии до организираното отглеждане в рамкови кошери, днес то е развит сектор в икономиките на редица страни.

Далечните ни предци са добивали мед, като са го събирали от естествени

пчелни гнезда, разположени в хралупи на дървета и скални процепи. За това свидетелстват редица археологически находки и древни изображения, открити върху скали.

В Древен Египет пчеларството е било познато още около шест хилядолетия преди новата ера, което показва ранното развитие на тази практика. Медът е заемал важно място и в ритуалите на мумифициране, където е бил използван като част от процеса по съхранение на телата.

Пчеларството има дълбоки корени и в Месопотамия. Още шумерите, обитавали тези земи около четири до пет хиляди години преди новата ера, а по-късно и арабските народи, придавали на меда особено висока стойност. Той бил възприеман като „божи дар“ и често е бил наричан еликсир, поради своите изключителни качества и символично значение.

В представите на древните българи пчелата е имала свещен статут и е била възприемана като същество с божествен произход. В българския фолклор ѝ е отредено особено място, както и на продуктите, които тя произвежда. Пчелата често е описвана като най-близкия помощник на Бога и като носител на висша природна мъдрост.

Снимка: AdobeStock

В народните вярвания тя е била смятана и за своеобразен предвестник на времето и бъдещите природни промени. Хората са наблюдавали поведението ѝ, за да правят изводи за климатичните условия, които предстоят. Освен това пчелата е била свързвана и с предсказания за по-значими събития като войни, епидемии или плодородни години, което допълнително подчертава нейното особено място в традиционната култура.

Днес пчелите най-често се отглеждат в съвременни пчелини, използващи рамкови кошери, които позволяват по-лесно управление на колонията и по-ефективно до-

биване на мед. Този тип пчеларство е резултат от дълго развитие и усъвършенстване на практиките през вековете. В средновековието обаче отглеждането на пчели е било значително по-примитивно. Тогава са се използвали конусовидни кошери, изработвани от естествени материали като трева, слама и кал, които са осигурявали подслон на пчелните семейства, но не са позволявали същата степен на контрол и наблюдение.

ЦЕННИТЕ ПЧЕЛНИ ПРОДУКТИ

Пчелните продукти са ценни природни вещества с хранителни, лечебни и козметични свойства. Освен мед, пчелите произвеждат и други биологично активни продукти, които често се определят като „суперхрани“ заради богатия си състав и полезно действие върху човешкия организъм.

Най-ценните пчелни продукти включват прополис, известен още като пчелен клей, който има силно изразени антибактериални, противогъбични и антивирусни свойства и се използва в различни лечебни препарати.

Други широко познати продукт са пчелният прашец и пчелното млечице. Те представляват богати на витамини, минерали, ензими и мастни киселини хранителни добавки с висока биологична стойност. Към тях се добавя и пергата, или тъй нареченият пчелен хляб, както и пчелният восък и пчелната отрова.

ЧУДНИЯТ ЖИВОТ НА ПЧЕЛИТЕ

Въпреки своите малки размери, пчелите имат огромно значение за живота на Земята. На тях дължим поддържането на цялостното биоразнообразие в света около нас. Тяхното присъствие не бива да се възприема като нещо естествено и неизменно, а като важен фактор за природния баланс.

За да продължат да съществуват, пчелните видове се нуждаят от грижа и защита. Нужно е да започне от малки, но значими действия като засаждане на медоносни растения, ограничаване на вредните химикали, подкрепа на местното пчеларство и съхраняване на природните местообитания.

Защото опазването на пчелите означава опазване на живота. И колкото по-рано осъзнаем това, толкова по-голям е шансът да съхраним този чуден, но крехък свят.

Антоана Кирова

Жена посещава редовно салон за лазерна епилация в Бургас. За процедурите тя често остава без дрехи. Мисли си, че в стаята са само тя и специалистът. В стаята обаче има и трети, четвърти, пети и още хиляди.

За останалите очи в кабинета тя разбира година по-късно, когато приятели ѝ пращат нейн запис от камера в салона, за която не знае. Видеоето вече е гледано от хиляди хора. „Чувствам се ужасно, отвратително, омерзена“ казва клиентката на студиото за лазерна епилация в Бургас пред Нова телевизия.

Тя не е единствената потърпевша. През 2025 станаха известни още случаи на разпространени изтекли записи от камери за видеонаблюдение в сайтове за порнографско съдържание. Записването се е случило през камерите на два салона за лазерна епилация в Бургас, един в Казанлък и АГ кабинет в София, където клиентките са заснети разсъблечени. Сред заснетите има и непълнолетни.

Само в Бургас сигналите са над 100. Те идват от жени, разпознали себе си в сайтове за порнографско съдържание. В София беше задържан гинекологът, от чиито кабинет също е имало изтекли записи.

Разследването е в начален етап и не е ясно дали става дума за достъпване на камерите отвън или умишлено съучастие от страна на собствениците, нито е ясно дали случаите са свързани.

„Безобразно е поведението на собствениците, които инсталират камери в помещения, в които не би трябвало да има такива“, каза експертът по киберсигурност Ясен Танев. По думите му безотговорността в поставянето на камерите е отворила вратата пред това записването и публикуването на такива видеа да стане възможно.

Изпратих въпроси до Министерство на вътрешните работи, Главна Дирекция „Борба с организираната престъпност“ (ГДБОП), Софийска районна прокуратура (СРП) и Бургаска районна прокуратура.

Получихме отговор само от прокуратурата в Бургас. Техен говори-

тел отрече да се работи съвместно между градовете и каза, че това са първите по рода си случаи, които се разследват в Бургас.

Говорител на Софийска районна прокуратура каза пред ВТВ, че връзка между деянията в София и Бургас все пак се търси.

БЕЗ ОТГОВОР ОСТАВАТ ВЪПРОСИТЕ:

Как някой може да получи достъп до чужди камери за наблюдение?

Защо се поставя видеонаблюдение в АГ кабинети и по време на процедури, в които хора остават разслабелени?

Какво казва законът и кой е отговорен за подобни случаи?

“СЛОЖИ СИ САМ” КАМЕРА ЗА ВИДЕОНАБЛЮДЕНИЕ

Жертви разпознават себе си в повече от едно видео, други сравняват датата на качване с тази на своето посещение. Оказва се, че те съвпадат, а процедурите са били излъчвани в реално време.

Как изобщо е възможно някой да достъпи съдържанието на камерите?

Една от споменаваните версии е „хакерска атака“. Тоест, някой се възползва от слабостите на вашите системи, за да получи достъп до данни без разрешение.

Голяма част от всички камери за видеонаблюдение са достъпни онлайн, което ги прави уязвими за атаки, разказва Ясен Танев. При някои това е така, защото собствениците на обекти искат да имат достъп до записите, дори когато не са физически там. Това често се постига през приложение или сайт, свързани с устройствата през интернет. При други самият рутер към вътрешната мрежа е конфигуриран по начин, който дава достъп отвън.

Слабостите на отделните устройства могат да бъдат открити лесно онлайн. Нещо повече - съществуват търсачки, които сканират интернет пространството за достъпни устройства.

“Хакерът” може да филтрира търсенето през производител на видеокamera и държава, в която тя записва. След

Кой гледа през охранителните камери?

Остават ли безнаказани киберпрестъпленията в салоните за красота?

това, знаейки слабостите на този вид камера, той може да достъпи хиляди подобни устройства в България. Има и списъци с най-често използваните стандартни потребителски имена и пароли. Ако системата за видеонаблюдение се достъпва с парола “admin”, то тя е и уязвима на недоброжелатели.

Не винаги става въпрос за нисък клас камери, въпреки че тяхната защита е най-слаба. По-скоро опира до некомпетентност при тяхното поставяне.

Според Танев, собственици на помещения често мислят, че могат да изберат камери и да ги пуснат в експлоатация без да се допитат до специалист, но не виждат опасностите, които това крие. По думите му тази практика е въпрос на лоша преценка и непрофесионално поведение.

„Кой, защо и как инсталира тези камери и как осигурява сигурността им? За да може тази камера да бъде хакната, някой трябва да я е поставил. За да има изображения от личен и интимен характер онлайн, някой трябва да е насочил камерата на там“ казва той.

Потърпевши употребяват израза “скрити камери”. Според собствениците на салоните и клиниките, в които са установени изтеклите записи, устройствата са били обозначени със знак, каквито са и разпоредбите. Собственичка на едно от студиата в Бургас казва, че са били подписвани и декларации за информирано съгласие.

НАД 160 са свалените от разследващите в Бургас видеа от сайтове с порнографско съдържание. ПОСТЪПИЛИ СА 100 СИГНАЛА.

ИМА ЛИ ПРОПУСКИ В ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО?

Според адвокат Росен Диев е малко вероятно заснетите жени да са знаели за камерите.

“Няма нито правна, нито житейска логика да се дава информирано съгласие за заснемане

със скрита камера на събличащи се и разголеени хора. Това, което се застъпва като защитна теза в публичното пространство, е абсурдно“ казва Диев пред Клуб Z.

В Закона за частната охранителна дейност се казва, че тя се осъществява при „гарантиране на достойнството на гражданите“ и при спазване на Закона за защита на личните данни (ЗЗЛД). Той от своя страна забранява обработването на данни, които се отнасят до сексуалния живот. Съдът трябва да реши, дали създаването на въпросните записи се отнася към “сексуален живот” и дали те нарушават достойнството на заснетите.

Наказателният кодекс пък предвижда наказание за създаването и разпространението на порнографски материали между 3 и 6 години лишаване от свобода и до 10 000 лева глоба, когато е използвано лице ненавършило 18 години или деянието е извършено повторно.

Бургаска районна прокуратура не вижда нарушение в поставянето на камерите. “В наказателния кодекс няма състав на престъпление свързано с това поставяне на камери в конкретно помещение”, каза говорителят ѝ Щелиян Димитров.

Софийската районна прокуратура действа по различен начин от Бургаската. Представител на СРП, цитиран от ВТВ, определя монтирането на камери в гинекологичен кабинет като законово нарушение и възможно престъпление.

Неяснотите в закона не свършват до там.

Илиана Балабанова, съосновател и председател на “Европейско Женско Лоби” (ЕЖЛ), смята, че определението “порнографски” също е спорно.

“Необходимо е да се създаде отделен член, който да урежда разпространение на интимни или манипулирани материали без съгласие. Сега трябва да доказваш, че те са порнографски. Всичко е въпрос на преценка на съдията”, казва тя.

Казусът с изтеклите от салони за лазерна епилация и АГ кабинети видеа попада в правен вакуум. През 2024 ЕС приема Евро-

Снимка: AI

пейската директива за борба с насилието над жени и домашното насилие, която задължава държавите-членки да криминализират публикуването на интимно съдържание и неговата манипулация. България има задължение да я ратифицира до юни 2027 г., но още не го е направила.

Текстовете в директивата са допълващи на тези в Истанбулската конвенция, която България не прие. Правната рамка на директивата трябва първа да бъде дефинирана в националното законодателство.

Това не прави ратифицирането и невъзможно, но забавя процеса. Според Александра Димитрова-Ненова от ЕЖЛ, е малко вероятно да успеем с приемането на директивата навреме. “Общото мнение е, че България няма да успее в срок да промени законодателството и ще закъснеем много.”

КАКВО СЛЕДВА?

Над 160 са свалените от разследващите в Бургас видеа от сайтове с порнографско съдържание. Записите вече са събрали хиляди гледания.

По думите на Ясен Танев, сайтовете, които разпространяват съдържанието, едва ли се намират в ЕС или САЩ. Това допълнително усложнява премахването на видеата.

“Безобразно е поведението на собствениците, които инсталират камери в помещения, в които не би трябвало да има такива. Те съхраняват информация без да могат да я управляват и излагат своите клиенти на риск, като я публикуват в интернет.” допълва той.

Казусът беше коментиран и в публичното пространство. Божидар Божанов, съпредседател на „Да, България“, описа изтеклите записи като системен институционален пропуск.

“Справка трябваше да е направена от някоя институция. Вече да се е свързала с интернет доставчиците, за да могат те да предупредят клиентите си за риска, който създават за себе си...”

ПРОДЪЛЖАВА НА СТР. 11

Между традицията и свободата: Защо младите избират съжителството пред брака?

ОТ СТР. 10

...и за своите клиенти (ако имат такива), позволявайки достъп до камерите си през интернет... Когато институциите са в разпад, защото от тях се търси единствено изпълнение на политически поръчки, дори сравнително прости действия като това не се случват."

Слави Трифонов, лидер на „Има Такъв Народ“, пък припомни за проектозакон, който партийната група се опита да приеме. Той предвиждаше затвор за публикуване на информация свързана с личния живот и беше определен от много като атака срещу свободата на словото.

„Истината е, че ако законът на ИТН беше приет, хората, отговорни за тази мръсотия, щяха да са там, където им е мястото – в затвора!“, написа Трифонов във Фейсбук.

Реакциите в социалните мрежи също бяха разнопосочни. Докато в коментарите на постове по темата се появиха такива, проявяващи емпатия, немалко бяха и тези, които се шегуват със случая и потърпевшите жени.

„Жена отива на козметична процедура, а си тръгва с разбит живот и интимност, разпространена без съгласие, без срам, без страх от последствия. В коя държава е това нормално?“, пише потребител във Фейсбук.

„Никои не му дреме... ще ме видят и какво от това? и „После да не чуввам, че ревете когато в къщите на любовниците си видите камери“, гласи друг коментар.

Според Илиана Баланава това не е изненада: „Приема се като нормално, живота на жените и момичетата в България да не бъде защитаван, да няма превенция по отношение на тяхната сигурност. Продължаваме да смятаме, че насилството е заслужено.“

Снимка: AdobeStock

Никол Атанасова

През последните десетилетия се наблюдава отчетлива промяна в нагласите на младите хора към брака като социална институция. Все по-често той престава да бъде възприеман като естествена и задължителна стъпка в житейския път, а съжителството без официална регистрация се утвърждава като напълно приемлива алтернатива. Тази тенденция не е изолирано явление, а резултат от дълбоки социални, икономически и културни трансформации, които засягат както България, така и редица други страни по света.

В исторически план бракът е изпълнявал не самолична, но и обществена функция. В традиционните общества той е бил свързан със стабилност, икономическа сигурност и социално одобрение. Особено в България през XX век, създаването на семейство чрез брак се е възприемало като норма, а съжителството извън него често е било стигматизирано. Днес обаче тази представа постепенно се размива. Според редица социологически изследвания, включително трудовете на британския социолог Антъни Гидънс, съвременното общество се характеризира с процес на индивидуализация, при който личният

избор и автономията излизат на преден план за сметка на традиционните норми.

СВАТБАТА Е ТЪВРДЕ СЪПЪ, РАЗВОДЪТ ЩЕ ТРАВМИРА ДЕЦАТА

Една от основните причини младите хора да предпочитат съжителството е стремежът към гъвкавост и избягване на правните и емоционални усложнения, свързани с евентуален развод. Това ясно проличава и от интервю с 36-годишен мъж, пожелал анонимност, който живее със своята партньорка от шест години и има дете. По думите му, решението да не сключват брак е свързано с нежеланието да се изправят пред „тежките процедури на развод“ в случай на раздяла. Той подчертава потенциалния стрес за детето и сложността на имуществените отношения като ключови фактори. Тази гледна точка отразява по-широко разпространено усещане за несигурност и прагматизъм в съвременните партньорства.

Друг съществен аспект е икономическият фактор. Организирането на сватба често изисква значителни финансови средства, което кара мнозина да преосмислят приоритетите си. Интервюираният споделя, че предпочита да инвестира средства в пътувания и преживявания, вместо „да плаща хиляди евро за една вечер“. Този избор е показателен за

промяната в ценностната система на младото поколение, при което личното развитие и качеството на живот се поставят над символичните ритуали. Подобна тенденция се наблюдава и в други европейски държави, където сватбата постепенно губи значението си на задължителен социален акт. Сравнението между България и други страни показва, че макар процесът да е глобален, той протича с различна интензивност. В страни като Швеция и Франция съжителството без брак отдавна е широко разпространено и социално прието.

В БЪЛГАРИЯ ПРОМЯНАТА НАСТЪПВА ПО-ПОСТЕПЕННО, НО ДАННИТЕ СОЧАТ, ЧЕ ДЕЛЪТ НА ДВОЙКИТЕ, ЖИВЕЕЩИ НА СЕМЕЙНИ НАЧАЛА БЕЗ БРАК, НАРАСТВА.

Според изследва-

ния на социолози като Улрих Бек, съвременното общество се характеризира с т.нар. „рисково общество“, в което хората се стремят да минимизират бъдещите несигурности – включително и в личния си живот.

Не на последно място, промяната в нагласите към брака е свързана и с трансформацията на самото разбиране за любов и партньорство. Ако в миналото бракът е бил условие за съвместен живот, днес той все по-често се разглежда като избор, а не като необходимост. Интервюираният мъж споделя, че той и партньорката му „не вярват в нуждата от брак“, което подчертава именно тази ценностна промяна. В този контекст отношенията се основават повече на взаимно съгласие и емоционална връзка, отколкото на институционални рамки.

Нарастващата популярност на съжителството без брак сред младите хора е резултат от комплексно взаимодействие между индивидуализацията, икономическите реалности и променящите се социални норми. Макар бракът да не изчезва като институция, той вече не е единственият легитимен модел на съвместен живот. По-скоро съвременното общество се насочва към разнообразие от форми на партньорство, в които личният избор и свободата заемат централно място.

Юлиана Барон и първата ѝ изложба в София

Когато изкуството има мисия, то не се нуждае от претенциозни галерии. Достатъчно му е едно уютно софийско кафене, за да намери своя път до хората. През последните месеци „Мова“ приюти първата самостоятелна изложба на фотографката Юлиана Барон. С черно-белите си кадри от Милано, Париж и София, тя събира в едно блясъка на висшата мода и уютта на споделеното ежедневие. Но зад естетиката на тези уловени мигове стои една благотворителна кауза, посветена на баща ѝ - история за хаоса зад кулисите, магията на спонтанния кадър и изкуството,

което лекува и помага.

ПРОДЪЛЖАВА НА СТР. 13

Еспресо и висша мода

Влада Парфирова

Когато един творец подготвя първата си самостоятелна изложба, инстинктът често го води към стерилните, бели стени на класическите арт галерии. Юлиана обаче избира различен, много по-жив подход. Тя иска изкуството ѝ да диша заедно с хората, да бъде част от тяхното ежедневие, а не просто експонат зад стъкло, който изисква специално планирано посещение. За нея решението да изложи творбите си в кафене не е компромис, а осъзната стратегия за сближаване на публиката с фотографията.

„Като творческа личност, обиколила редица изложби от Пловдив до София, знам каква е посещаемостта“, споделя Юлиана. „Контрастът между изложбена зала и кафене е осезаем. В кафенето хората идват за среща или обяд, а не първоначално заради изкуството. Но точно това е предимството – осигурява се постоянна гледаемост. Получава се един много естествен допир с творбите от хора, които изобщо не са го планирали. Така на откриването присъстваха най-близките ми, а през останалото време – напълно непознати, които разглеждаха нещата без моето присъствие.“

ЗАД КУЛИСИТЕ НА ПОДГОТОВКАТА

Никоя изложба не се случва без своите спънки, а когато превръщаш чисто ново заведение в галерия, правилата на играта се променят. Юлиана се сблъсква с предизвикателства, които изискват не само креативност, но и чисто инженерна изобретателност.

„По време на подготовката беше много трудно да изберем само 10 снимки. Мястото не е голямо и не трябваше да го претрупваме“, разказва още фотографката. „Единствената молба на собственичката, понеже кафенето беше наскоро отворено, беше да не дупчим стените. Това малко усложни закачането на творбите. Колкото и да бях махнала стъклата и избрала абсолютно леки дървени рамки, картините пак си тежах. Да ги задържим на стената беше трудна задача. Пробвахме много схеми, нещата падаха много пъти и съм се молила да издържат поне до откриването... И ето, вече няколко месеца картините висят и изложбата радва хората.“

СЕДМИЦАТА НА МОДАТА СРЕЩУ СОФИЙСКОТО ЕЖЕДНЕВИЕ

На пръв поглед, блясъкът на Fashion Week и спокойствието на столичното кафене изглеждат като два несъвместими свята. Единият е изпълнен с адреналин, тичащи модели, викащи организатори и светкавици на фотоапарати, а другият – с тихия звън на чаши и приглушени раз-

говори. Но за Юлиана, тези два свята си комуникират по един изключително красив начин.

„Това е хубав контраст“, отбелязва тя. „Всъщност, понякога в кафенето, когато имат час пик и голяма посещаемост в обедно време, също става хаос. Хаосът е и на двете места. Но като цяло на мен много ми харесва този контраст между абсолютно градското, тихо и спокойно кафене и фешън излъчването, което съм заснела. Зад кулисите винаги е много интересно, винаги е пленяващо. Хората, като гледат такива стилни кадри, си мислят: „Ами, то си е такова перфектно“. Но истината е, че има толкова много неща, които не са вървели по план. Винаги нещо е ставало по време на снимките – понякога нещо случайно се е получило гениално, понякога нещо се е прецакало и точно затова е било заснето. Много елементи в комбинация правят една добра работа и аз обожавам този контраст.“

ОТКРИВАНЕТО: ПАДНАЛИ КАРТИНИ, СРЕДНОЩНИ ПОКАНИ И ТУПТЯЩО СЪРЦЕ

Денят на откриването е кулминацията на всички усилия – момент, изпълнен с очакване, радост, но и огромна доза притеснение. За Юлиана събитието носи силен емоционален заряд не само заради самото изкуство, но и заради хората, с които го споделя.

„Откриването беше вълшебно“, спомня си тя. „Първо избирахме снимките заедно със собственичката Альона. Ние с нея се познаваме отдавна, още когато бях малка и мечтаех да танцувам народни танци. Изборът беше бърз, но и труден – пространството е светло и свежо, а темата ми е бекстейдж на фешън ревюта в Париж, Милано и София. Повечето кадри са черно-бели и тъмни. В деня на откриването, докато бях на прическа и емоциите ме изпълваха отвътре, за добро утро получих съобщение със снимка... как една от картините вече не е на стената, а е паднала. При първа възможност отидохме да я оправим. Въпросът беше дали ще издържи до самото събитие.“

Решението откриването да бъде в тесен кръг е продиктувано от скромността на артиста. Юлиана е свикнала да бъде невидим наблюдател зад обектива, а не център на внимание: „Решихме да направим затворно събитие. Усецах го като нещо интимно, много специално и важно. Обикновено мога да съм сред хората, но не заставам пред тях – сливам се с тълпата. А тук бях в позицията да посрещам гости, да държа реч, което супер много ме притесняваше. Но самата вечер наистина беше вълшебна, толкова топли и светли емоции ме изпълва-

ха. Сърцето ми туптеше така, сякаш ще изскочи от тялото ми. През цялото време звучеше невероятната музика на Красимир Тодоров, който откликна буквално няколко дни преди откриването.“

Емоцията на вечерта я кара да даде един безценен съвет към всички млади творци: „Искрено съм благодарна на близките си за подкрепата. Прекрасно е, че ние, хората на изкуството, можем да се заобикаляме с други, на които после да споделяме изкуството си. Така че, ако сте творческа личност и се чудите дали да направите такова нещо... Направете го. Заслужава си.“

СЛУЧАЙНИТЕ ЗРИТЕЛИ: КАК ЕДНО КАФЕ ТЕ ОТВЕЖДА В ПАРИЖ

Най-голямото предимство на нестандартната локация е непредвидимата реакция на хората. Как реагира един човек, който е влязъл просто за бърза среща, а изведнъж се озовава заобиколен от визуални разкази за бижутери и модели? За Юлиана, наблюдението на тази публика е отделен вид изкуство.

„Хората бяха очаровани“, споделя фотографката. „Получих много положителни отзиви и съобщения. Винаги ми е безкрайно приятно, когато съм инкогнито в заведението, да виждам как някой се снима с творбите ми или ги разглежда съсредоточено – как се доближава, за да види детайлите или да прочете къде е заснет кадърът. Тези моменти истински стоплят душата ми.“

Това е и най-големият успех на експозицията – тя не просто украсява стените, тя провокира диалог, спира забързаното ежедневие и подарява на посетителите няколко секунди естетическо бягство от реалността.

КАДЪРЪТ, КОЙТО КАЗВА ВСИЧКО

Във всяка изложба има една специална снимка, която сякаш разказва цялата история. За

Юлиана това е кадър, който обединява късмета, бързата реакция и усета към детайла. Историята зад него е точно толкова динамична, колкото и самият момент.

„Този кадър е направен през 2025 година в Париж, където снимах за бранда Studio Zard. Бижутерът Иван слага великолепно колие на едно момиче, точно преди тя да излезе на ревюто. Интересното е, че тя изобщо не трябваше да излиза с нашите неща. Но имаше толкова интересна визия... Буквално за две секунди, само с един поглед се разбрахме с момчето бързо да ѝ сложим колието, да я заснемем и да я пуснем.“ Ситуацията е била на ръба на хаоса.

„Конкретно с този модел нямахме допирни точки, но чарът на екипа ни е, че действате мигновено, когато искаме добър кадър. Докато една организаторка крещеше на всички, това момиче стоеше буквално като хипнотизирано и гледаше право през обектива ми, а Иван бързичко закачи колието. Този кадър ми е абсолютен любимец, защото е невероятно спонтанен. Дори не знаех дали изобщо се е получил, защото момичето веднага след това изтича към подиума. А и мястото, където е заснето, носи огромна историческа тежест.“

ПОВЕЧЕ ОТ ИЗКУСТВО

Освен красивите кадри от модните столици, изложбата носи много по-дълбок смисъл – това не е просто професионален успех, а начин да подкрепи най-близкия си човек и една кауза, която е неизменна част от живота ѝ: „Тази изложба посвещавам на баща ми, който също е фотограф, но в момента служи на фронта. Всяка продадена творба подкрепя неговия батальон и „Бесарабски фронт“, където той беше главен редактор.“

Това превръща всяка снимка в нещо повече от естетическо преживяване. Черно-белите кадри стават мост между два свята – този на създаването на красота и този на борбата за оцеляване. Изкуството на Юлиана доказва, че дори в хаоса на модата може да се открие смисъл, който помага в най-трудните времена. И може би точно затова тези снимки стоят толкова естествено сред ежедневната суматоха на софийското кафене – защото са истински, точно като самия живот.

ИЗЧЕЗВАЩИТЕ: ЗАНАЯТИТЕ, КОИТО ОСТАВАТ ЗА ПОКОЛЕНИЯТА ПРЕЗ ФОТООБЕКТИВА НА ЙОНКО РУСЕВ И СЪМИШЛЕНИЦИ

Александрина Петева

Понякога големите истории не се намират под светлините на прожекторите, а в малките тихи улички, скрити зад прашни врати и замъглени прозорци. Далеч от забързаното ежедневие, без скъпарски дрехи и коли - само с шевна машина и парче необработена кожа. Хора, застинали във времето, поддържащи древните занаяти все още живи. Хора, които скоро ще си отидат, заедно с познанията си.

По данни, цитирани в медийни публикации и от представители на занаятчийските организации, през 2011 г. в България са съществували 129 активни занаята, през 2024 г. са останали 57, а днес са под 50. Зад тези числа не стоят просто статистики, а работилници, инструменти, желание и мотивация българщината да се предаде на следващите поколения, за да остане вечна.

Такъв е и фотопроектът „Изчезващите“ – документална инициатива, която насочва обектива към хората зад традиционните български занаяти. Зад обектива стои Йонко Русев, който заедно с екип от съмишленици поема по този път не като към поредна задача, а като към лична кауза. Тяхната цел не е просто да заснемат занаяти, а да съхранят живото присъствие на хората, които ги практикуват – такива, каквито са, в средата, в която съществуват.

Йонко Русев е казанлъшки фотограф, който се ражда с фотоапарат в ръка и до ден днешен приема професията си като начин на живот – постоянен процес на търсене, наблюдение и улавяне на онези моменти, които иначе биха останали незабелязани. За него фотографията не се изчерпва с техниката или кадъра, а започва от човека – от първото впечатление, от разменените думи, от усмивките и доверието.

„За мен целият живот е само фотография. Аз ставам с нея, лягам с нея. Това, което дотук

съм направил и продължавам да правя, ми е достатъчно да ми дава спокойствие и увереност. За мен това е най-важно“, казва Йонко.

Идеята зад „Изчезващите“ се ражда в началото на пандемията, когато група съмишленици – двама фотографи и двама видеооператори – решават да използват времето не за пауза, а за създаване на нещо смислено.

„Буквално за няколко часа решихме, че трябва да организираме нещо, което ще бъде интересно, ще бъде иновативно, нещо, което до сега не беше правено. Искахме да излезем от зоната си на комфорт и да потърсим хора, които правят нещо с ръцете си, но нямат последователи“, разказва Русев.

Оттам идва и името на фотопроект – изчезващите занаяти. Започва дълъг процес на търсене, убеждаване и пътуване из страната. За две години и половина и над 8000 изминати километра екипът заснема двадесет и двама занаятчици или както ги наричат те – герои.

Екипът се свързва с читалища, местни общности и лични контакти, за да открие майстори, които продължават да практикуват занаяти, застрашени от изчезване. С популяризирането на проекта не закъсняват и ответните реакции на зрителите, които сами започват да предлагат герои за следващ епизод.

„За да стигнем до един човек, сме получавали по осем отказа“, признава фотографът и добавя, че това не обезсърчава групата, а напротив – мотивира я.

Майсторите често работят в скромни, понякога почти занемарени пространства – малки работилници, пълни с инструменти, прах и следи от дългогодишен труд. Сред заснетите истории попадат различни занаяти – от чипровски килими в Чипровци до оръжейни и ножарски работилници в Батак и Плевен. Част от героите на проекта са от Родопския край – регион, който екипът определя като едно от най-силните

открития в хода на работата. Там природата, традициите и човешкото отношение се преплитат по начин, който оставя трайно впечатление.

„Родопите са наистина фундаментално място – като природа, като хора и като начин на живот. Там никой не те гледа накриво и не го интесува кой си или какво имаш“, споделя Йонко Русев. По думите му именно тази естествена човешка топлина прави срещите с местните толкова ценни и автентични.

Отзвукът достига до осъществяването на три представяния на изложба по проекта, както и организирането на „Уикенд на занаятите“ в Пловдив, където майсторите лично демонстрират уменията си пред аудиторията.

Недоверието на хората остава първата пречка към започването на снимачния процес. „Мнозина не вярват, че проектът е независим и безвъншно финансиране. Основните им въпроси в началото са „Вие от коя медия сте? От коя телевизия сте? Кой ви е работодателят? Типични български въпроси, заради които сме обяснявали по няколко пъти, че това го правим за нас, за тях и за България“, разказват авторите.

Проектът се финансира изцяло от лични средства, защото, както ни напомня Русев, „Изчезващите“ е личен проект, в който хората, с които разговарят не са техни клиенти, а герои в собствения си истории.

Основната цел не се изчерпва с документирането на изчезващи занаяти. За Йонко Русев и екипа му най-важното е тези истории

да намерят път към младите хора.

„Искаме това, което сме събрали, да влезе под някаква форма в училищата. Защото за нас това е най-ценно“, казва той. Според него днешните деца са напълно откъснати от света на традиционните занаяти – свят, който допреди няколко десетилетия е бил естествена част от българското ежедневие: „Те няма как да видят тези неща. Няма кога и няма къде“.

Именно затова проектът се стреми не просто да показва, а да съхранява визуален архив на умения, които постепенно изчезват заедно със своите носители. Уви, проблемите не свършват дотук. Въпреки разработените планове и презентации за представяне в образователния сектор, проектът не получава институционална подкрепа, заради непостоянната политическа картина и честата смяна на правителствата.

Критерият за избор на героите в „Изчезващите“ не е предварително зададен, а по-скоро интуитивен. В голяма степен е въпрос на вътрешен усет, обяснява Йонко Русев. Още в първите разговори става ясно дали една история има потенциал да бъде разказана – поначина, по който човек говори, в отношението му към работата, към семейството, към самия живот. Според него досега не е имало случай, в който екипът да е съжалил за избора си. Напротив – всяка среща затвърждава усещането, че проектът има смисъл: „Дори сега и да се обадя на някой от майсторите ще ми откликнат по същия начин, както в началото. С някои от тях сме се виждали повече от веднъж и искрено ни се радват, защото осъзнават какво правим за тях“.

В личен план проектът оставя у Йонко Русев усещане, което трудно се побира в професионални рамки. За него всяка среща и всяка история носи собствена стойност, без да има нужда от сравнение или класиране.

„Всичко, което сме направили в рамките на този проект, е безценно. Нямам любима история или любим герой, защото всички са уникални сами по себе си и са останали в сърцето ми“, разказва Йонко.

Сърдечността на техните герои превръща всяка една среща в нещо стойностно, нещо неподправено, нещо истинско. Добротата е ключовото звено което напомня на Русев, че съдбата среща добрите хора с добри хора.

МОДАТА ПО АЛГОРИТЪМ

как социалните мрежи диктуват живота ни

Екатерина Тошкова

Ставаме сутрин. Алармата звъни. 6:30. Вторник. Първото нещо - кафе. Докато чакаме машината да загрее, с едната ръка вече посягаме към любимата ни чаша. Не тази с кучетата - днес е време за стъклената, високата. Някак по-естетична е. В другата ръка, разбира се, е телефонът. И отново. Една дума - TikTok. И така започва ритуалът. Малко по-късно от кухнята той се мести на дивана. Кафето в едната ръка, телефонът в другата. TikTok, Instagram, Pinterest - отново и отново. Всичко започва от едно видео. Изглежда интересно. Харесваш го, пращаш го на няколко приятелки и продължаваш. Само че следващите пет вече са на същата тема, със същата естетика. Малко по-късно същото започва да се появява и в Instagram, после и в Pinterest. А темата те следва навсякъде - дори и на лаптопа, когато си в Starbucks и се опитваш да учиш.

Денят минава. Прибираш се, започваш да готвиш - може би онази нашумяла още през 2020 година водка паста на Gigi Hadid. Процесът е същият, като сутринта: дървена шпатула в едната ръка, телефонът в другата. Същите видеа, същата естетика, същите идеи за това какво е „in“ и какво е „out“. Това не е случайност. С едно харесване сутрин алгоритъмът започва да подрежда деня ти - показва ти още от същото, докато без да се усетиш, идеята постепенно се настанява в съзнанието ти. Нов тренд - пера, пайети, точки, минимализъм. И така, докато една сутрин не се събуждаш с желанието да изглеждаш точно по този начин.

Идеята не идва от нищото. Тя идва от социалните мрежи. От алгоритъма, който избира какво да виждаш.

Точно това прави алгоритъмът - той подсилва съдържание, което задържа внима-

ние и е т о .
Персонализира това, което виждаш, въз основа на предишните ти предпочитания, търсения и взаимодействия. Анализира какво харесваш, споделяш, на какво се спираш за по-дъл-

го време. И така от целия океан от съдържание подбира точно онези видеа, които е най-вероятно да задържат вниманието ти. И колкото повече взаимодействаш с дадена тема, толкова повече тя започва да се повтаря - докато не стане доминираща.

Идва момент, в който една „тема“ видеа започва да се появява навсякъде - и то пред все повече хора. Започва от едно видео, но когато то получи достатъчно внимание, прераства в нещо много по-голямо.

Видеата, които се превръщат в тренд, са тези, които събират бързи реакции - гледания, харесвания, коментари и споделяния още в първите часове след публикуването. Алгоритъмът първо ги „тества“ върху по-малки групи, а ако интересът се запази, започва да ги разпространява все по-широко. Често именно чрез инфлуенсърите те достигат до още по-голяма аудитория и така се превръщат в масов тренд. Някои трендове се задържат повече от други. Причината често е в това, че хората естествено се привличат от съдържание, което предизвиква емоция - било то радост, изненада или дори гняв. Когато нещо те докосне по някакъв начин, е много по-вероятно да го споделиш, да го харесаш или коментираш. Така се задейства цикъла, който после се превръща в тенденция.

Социалните мрежи постоянно избухват с ново съдържание, което рядко се задържа дълго. През последните години сме минали през десетки такива „вълни“ - от кравешките принтове около 2020г., през clean girl естетиката, която се задържа по-дълго, особено покрай Hailey Bieber, та до по-скорошни тенденции като polka dots.

Общото между тях е, че попадат в категорията на микро трендовете - краткотрайни естетики, които се задържат в платформите за седмици, понякога месеци, преди да бъдат заменени от следващото ново нещо. Тези трендове зависят много от водещите социални мрежи като TikTok и Instagram и се разпространяват бързо - от видео към видео, докато не започнат да са навсякъде. Те не са просто дрехи, а цяла естетика - поведение, начин на обличане, представянето ни онлайн, като са най-често възприемани от поколението Z. Тези трендове са свързани и с културата, бързата мода, където новите визии изчезват със същата скорост, с която се появяват.

Именно тук идва и въпросът за индивидуалността. Когато една и съща естетика се появява достатъчно често, тя започва да изглежда и да се заявява като норма. Започва едно постоянно преследване на чужди

идеи - пазаруване не защото имаме нужда, а защото искаме да се впишем, да бъдем част от нещо. Това не означава, че следването на тренд автоматично води до загуба на нашата идентичност. Но идва момент, когато изборът се превърне в навик, а не лично решение. С нея идва и другата страна - усещането, че ако не следваш тенденцията, ти оставаш назад.

В този момент усещането започва да изглежда еднакво. Същият ритуал - ставаш, пиеш кафе, влизаш в TikTok. Излизаш навън и виждаш хора, облечени по сходен начин. В един момент започваш да се питаш дали не изпускаш нещо. Прибираш се, пазаруваш онлайн. На следващия ден - вече си част от всички останали.

Това, което често остава на заден план, е тихият натиск, който тези тенденции създават. Като млади хора и без това живеем с усещането, че закъсняваме - нямаме ясен план, че никога нямаме достатъчно време.

Издаваме в един кръговрат, от който трудно се излиза. Социалните мрежи не само не помагат, а често засилват това усещане. Те постоянно ни показват как трябва да изглеждаме, как трябва да живеем. По-подредени, по-естетични, в „крак“. Да правим по 100 неща наведнъж. Сякаш винаги има още нещо, което трябва да наваксаме.

На 21 вече имаме усещането, че трябва да имаме всичко - стабилна работа, собствен апартамент, социален живот, добра визия, „правилните“ дрехи, правилният начин на живот. И тук трендовете се намесват - те не само ни показват какво е модерно, но и какво се очаква от нас. Така натискът не идва само

В края на деня, когато всичко изглежда еднакво, най-трудното е да разберем къде свършва трендът и къде започваме ние.

от обществото, а и от постоянното сравнение в социалните мрежи. А когато всяка нова естетика се появява като „правилната“, става все по-трудно да се разбере кое всъщност остава наш избор.

Идва момент, когато тези трендове излизат извън рамките на модата и се превръщат в начин на живот. Вече не говорим само за дрехи, а за нещо по-голямо. Цяла естетика. Изведнъж всичко започва да прилича на сценарий. Дори най-обикновените неща се превръщат в част от визията. Пиенето на кафе не е просто навик, а детайл. Подреждаме ежедневието си така, че да бъде показано и да изглежда добре, а не просто да се случва. И тук отново имаме размиване на границите. Между това какво наистина харесваме и какво изглежда добре в социалните мрежи. Когато всяка част от деня може да бъде превърната в съдържание, изведнъж започваме да живеем не само заради себе си, а за начина, по който изглеждаме пред другите.

И сега отново. Алармата звъни. 6:30. Вторник. Първото нещо - кафе. Но вече знаем какво следва. Алгоритъм, естетика, сценарий. Денят започва по същия начин, по който свършва - пред екраните с усещането, че избираме какво да ни се покаже. Алгоритъмът не показва само съдържание - той показва и начина, по който виждаме света.

Може би въпросът не е дали следваме трендовете или как, а дали по пътя запазваме най-важното - себе си. Защото в края на деня, когато всичко изглежда еднакво, най-трудното е да разберем къде свършва трендът и къде започваме ние.

Екранизацията на любовната история на Джон Кенеди - младши и Каролин се превърна в сензация на телевизионния сезон

Снимка: IMDb

Вечните (модни) принцеси

Каролин Басет, която копира Лейди Даяна дори в смъртта, се превърна във вдъхновението на стилистите за 2026г.

Надя Костова

Високи и руси, красиви и стилни, богати и влюбени. Но мъртви. Шоубизнесът обича трагичните истории и не може да устои на изкушението да ги превърща в хитове на големия и малкия екран. Поредното доказателство е безапелационният триумф на сериала на Fox и Disney+ „Love Story“ - любовната история на плейбоя и потомствен политик Джон Кенеди-младши и неговата съпруга Каролин Басет.

Станала хит на сезона, сагата завладя не само стрийминг платформите, но и гардероба. Стилисти, инфлуенсъри и просто почитатели на красивото следяха под лупа в продължение на 9 седмици облеклото на главната героиня и го пресъздаваха в ежедневните си аутфити. До последния малък детайл.

Екранната Каролин, ситуирана в края на 90-те, със своите прави силуети, дискретен сексапил и пуснати руси коси, върна на мода позабравената бяла риза, небрежно разкопчана в деколтето, денимът и дори минимализма в грима. И всички я последваха с ентузиазъм.

Специално за нея модни къщи като Prada, Helmut Lang и Calvin Klein, за които Басет е работила, върнаха тихия лукс в колекциите си. А пастелните тонове, вълната и коприната, изместиха поне за кратко полиестера, пайетите и банелите от сцената.

Но защо една отдавна покойна, макар и забележително интересна жена, получава своето екранно завръщане точно сега? Как образът ѝ вдъхновява поколения, които не са били родени през миналия век, за да я помнят?

ЛИПСА НА ДОСТАТЪЧНО ОРИГИНАЛНИ И АВТЕНТИЧНИ ПРИМЕРИ ЗА СТИЛ

Увереността на Каролин в собствената ѝ стойност, лишена от измамния блясък на лайковете в социалните мрежи, може би е точно това, което публиката търси. А другото възможно обяснение е, че с уменията си на прозорлив рекламист Басет успява да продаде дори себе си като пример за една вечна романтична мечта - обикновеното момиче, което става принцеса (дори да не е омъжена за истински принц). Тук приликата ѝ с друга покойна блондинка - Лейди Даяна не е никак случайна, макар и за преднамереност в съдбите им, завършили след катастрофи (автомобилна и самолетна) трудно да може да се говори.

Всъщност макар и крайно различни Даяна и Басет споделят толкова много общо, че сравненията помежду им са неизбежни. Точно те ги превръщат в толкова желани за екранизации образи, засилват влиянието им в съвременната култура и балансират със загадъчността им. Преврежданният им фатален край оставя едновременно поле за всевъзможни фантазии (какво би станало, ако бяха оцелели) и онази болка на финалните надписи на нещо недовършено. И двете са, превърнати в икони още приживе, но нито медиите, нито публиката не успяват непълно да ги изконсумират напълно. Нещо, от което са напълно лишени съвременните идоли, които бълват съдържание във всички възможни платформи. Спенсър и Басет умело жонглират с интереса към себе си и в крайна сметка именно с това се превръщат **във феномени - модни, културни и телевизионни.**

Родени в привилегирана, но не разточителна среда, двете са въз-

питани да търсят сами реализацията си. Родителите на Даяна Спенсър се развеждат, когато тя е само на 7, а тези на Каролин - когато е на 8. И двете имат по-големи сестри, които получават повече от вниманието на семействата си. И двете за кратко са учителки - Даяна е помощничка, а Каролин има диплома за детски педагог. И двете са въведени във висшата класа в началото на своите 20 - Спенсър през годежа си с принц Чарлз, Басет с връзката си с влиятелни мъже, които я представят на „когото трябва“. И към двете има огромен интерес от страна на пресата заради браковете им - сватбата на Даяна се превръща в най-следеното телевизионно събитие на 80-те, докато очакването на тази на Басет с Кенеди подлудява Америка седмици наред. Във втория случай влюбените обаче успяват да финтират папараците и да сключат тайно брак. Вместо в катедрала, пълна с хиляди хора, Джон Кенеди-младши и Каролин Басет се венчават на тайна церемония в африканска баптистка църква на остров Къмбърланд, Джорджия, в присъствието на 40-ина гости. Нещо, за което ако може да се вярва на слуховите, самата Даяна признава, че силно завивжда („Но кралското семейство никога не би допуснало“, признава пред редакторката на Vogue Ана Уинтур).

Когато на 31 август 1997 г. колата, в която пътува Спенсър, катастрофира, отнемайки живота ѝ и този на любимия ѝ по това време мъж Доди Ал Файет, Басет намира в това зловец знак.

„Тя започна още повече да се бои от папараците и да ги избягва по всякакъв повод“, ще разкрият познатите ѝ след смъртта ѝ.

През следващите почти 2 години Каролин ще успее да държи интимния си живот в страни от фотографите, макар и те да се оказват винаги на една крачка преднина в своята информираност.

КРИЗАТА В БРАКА

с Кенеди-младши, зависимостта ѝ към кокаина, епизодите на болезнена слабост, не остават незабелязани в светските среди. През подобни епизоди по-рано преминава и Даяна, която в крайна сметка се развежда с Чарлз и успява да пребори хранителното си разстройство. Слуховете носят, че за известен период Спенсър приема и силни антидепресанти, но изпитва страх от възможността да се пристрасти и никога не посяга към кокаин, макар в кръга ѝ от познати да има негови почитатели.

Когато на 19 юли 1999 г. самолетът на Джон Кенеди-младши и Каролин Басет се разбива в Атлантическия океан, отнемайки живота им, в приликите между двете руси жени, които завинаги остават в своите 30, се добавя още една - трагичния им край. Тогава хроникьори неминуемо си спомнят един зловец кадър от последните месеци на Даяна - погребението на дизайнера Джани Версаче в Милано. На опелото двете руси модни икони присъстват като негови близки приятелки, облечени стилно и дълбоко опечалени. Затворени в себе си, встрани от суматохата, която появата им в обществото предизвиква, те изглеждат като сестри - ако не по кръв, то по съдба. И това само по себе си ражда сюжети.

Тазгодишната тема на MetGala бе „Fashion Is Art“.

Хайди Клум направи един от най-визуално впечатляващите избори, вдъхновен от скулптурата „Дамата с воала“

Снимка: National Gallery of Art, US

КОГАТО МОДАТА СЕ ПРЕВЪРЩА В ИЗКУСТВО

КАК MET GALA 2026 СЕ ПРЕВЪРНА В ЖИВА ИЗЛОЖБА

те и леката небрежност напомняха за мазките на Ван Гог. Образът изглеждаше жив, почти „движещ се“, което го отличаваше от по-структурираните и тежки визии на други гости.

Хайди Клум направи един от най-визуално впечатляващите избори, вдъхновен от скулптурата „Дамата с воала“. Това вече беше игра с възприятията - платът изглеждаше като мрамор, а цялата визия създаваше илюзия, че пред нас стои статуя. Такива моменти показват колко близо може да бъде модата до скулптурата, особено когато се използват съвременни материали и техники.

Рейчъл Зеглър се насочи към по-драматичен и емоционален референс - „Екзекуцията на лейди Джейн Грей“. Нейният образ беше по-сдържан визуално, но много силен като внушение. Светлите тъкани, меките линии и общото усещане за тишина и напрежение създаваха почти кинематографичен ефект. Това беше пример как модата може да предава не само визуален стил, но и конкретно настроение.

Освен тези конкретни препратки, се забелязваха и по-общии тенденции. Много гости се обърнаха към античността - драпировки, силуети и идеализирани форми на тялото. Други експериментираха с анатомията, използвайки прозрачни материи и конструкции, които подчертават структурата на тялото. Така се получи интересен контраст между класическо и модерно, между мекота и конструкция.

Отделно, тенденцията към „голото тяло“ продължава да се развива, но вече в по-концептуална посока. Това не е просто провокация, а по-скоро опит да се покаже тялото като форма на изкуство - подобно на класическите скулптури и картини.

Като цяло Met Gala 2026 показва, че модата все по-малко се интересува от това просто да бъде красива. Тя иска да бъде смислена. Да разказва, да препраща, да провокира. И точно това я прави толкова интересна за гледане - защото зад всяка визия стои идея, а не просто избор на дреха.

И може би именно тук е най-голямата разлика с предишни години. Този път не ставаше въпрос само за това кой как изглежда, а защо изглежда така. Met Gala се превърна в място, където модата не просто се показва, а се обяснява - чрез форми, цветове и препратки към изкуството.

Рейчъл Зеглър се насочи към по-драматичен и емоционален референс - „Екзекуцията на лейди Джейн Грей“, картина на Пол Деларош

Снимка: The National Gallery, London

Вестник „Алма матер“

е курсов проект на студентите от III курс „Журналистика“, профил „Преса и онлайн журналистика“, подготвен в занятията по „Учебна редакция – майсторски клас 4“, с преподавател д-р Миляна Велева, катедра „Пресжурналистика и книгоиздаване“ във ФЖМК на СУ.

Екип на редакцията:

Александра Войнова, Александрина Петева, Анна Шолпан, Антоана Кирова, Виктория Солопова, Влада Парфирова, Габриела Сегова, Дарина Драганова, Дария Александрова, Десислава Бахчеванова, Екатерина Тошкова, Ивайла Митева, Илияна Миленкова, Йоана Каменова, Мария Кирова, Мария Кънчева, Мартин Вичев, Надя Костова, Никол Атанасова, Павел Ялъмов, Радослав Василев, Самуил Петров, Яна Иванова

Графичен дизайн:

Виктор Иванов, Мариам-Малина Неделковска

Брой 23, юни 2026

Вестник от студентите и за студентите

Издание на СУ „Св. Климент Охридски“

Виктория Солопова

Мet Gala 2026 тази година наистина се усещаше повече като жива изложба, отколкото просто като поредното модно събитие с червен килим. Темата „Fashion is Art“ не остана просто като красиво звучащо мото - тя реално се превърна в основа на почти всеки образ. Това си личеше още от първите появи: гостите не просто бяха облечени, а изглеждаха като внимателно изградени арт концепции.

Най-интересното е, че много от участниците не заложиха на абстрактни идеи, а директно се вдъхновиха от конкретни произведения на изкуството. Така вечерта започна да прилича на своеобразен диалог между модата и историята на изкуството. Вместо просто „красиви рокли“, виждахме интерпретации, препратки и дори визуални цитати.

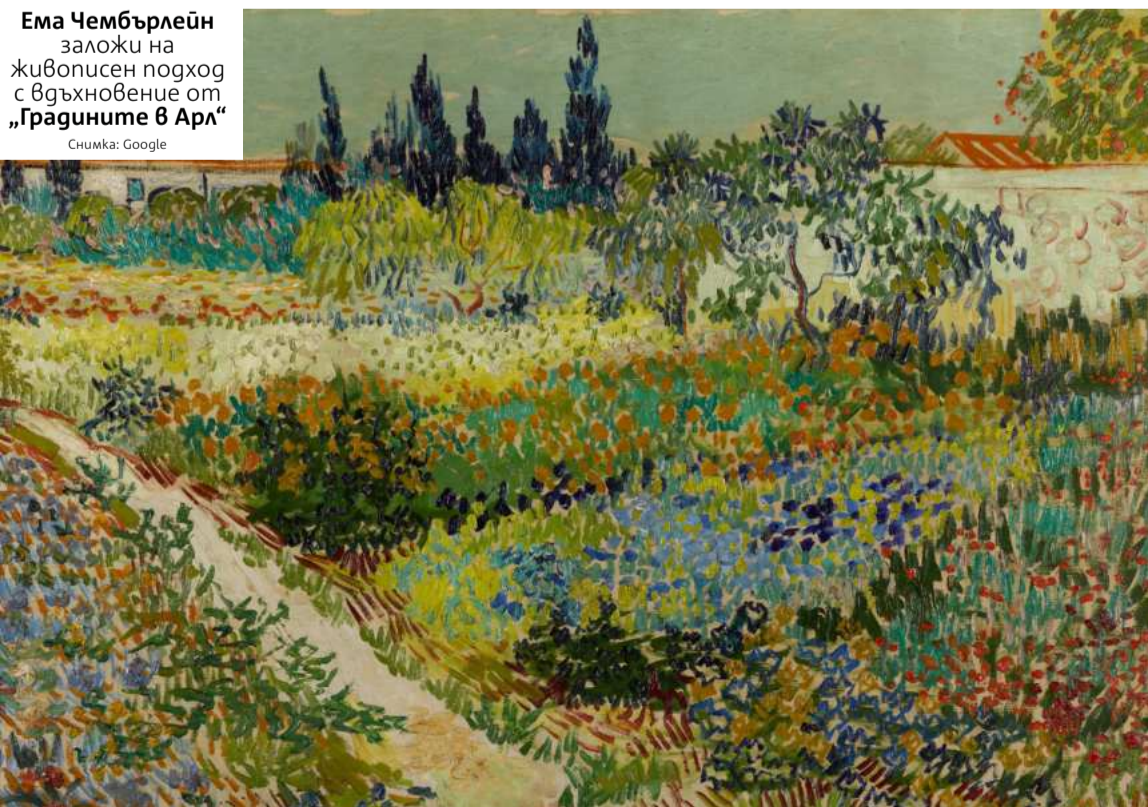
Един от най-обсъжданите образи беше този на Мадона, вдъхновен от „Изкушението на свети Антоний“. Това беше предаване на настроение - нещо сюрреалистично, леко мрачно и много театрално. Имаше усещане за движение и драматичност, което правеше визията почти като пърформанс, а не просто излизане на червения килим.

Грейси Ейбрамс избра по-разпознаваема посока с „Портрет на Аделе Блох-Бауер I“. Златото, орнаментите и детайлността веднага напомняха за оригинала, но визията не изглеждаше като костюм. По-скоро като модерна адаптация на тази естетика - достатъчно близка, за да се разпознае, но и достатъчно съвременна, за да работи на червения килим.

Ема Чембърлейн заложи на по-живописен подход с вдъхновение от „Градините в Арл“. При нея нямаше буквалност - всичко беше в усещането. Цветовете, текстури-

Ема Чембърлейн заложи на живописен подход с вдъхновение от „Градините в Арл“

Снимка: Google

GEESE

(„БОГАТИТЕ ГЪСКИ“)

РОК ГРУПАТА НА НОВОТО ПОКОЛЕНИЕ ИЛИ МАРКЕТИНГОВ ФЕНОМЕН

Габриела Севова

ВС ги нарича “първата велика американска група на Gen Z”, а *The New Yorker* постави последния им албум на първо място в класацията си за най-добри албуми през 2025 г. Кой са Geese и имат ли потенциала да се превърнат в *Nirvana* на нашето време?

Камерън Уинтър, Макс Басън, Емили Грийн и Доминик Дегизи са четиримата нюйоркчани, на които критици възлагат надежди да възродят рок музиката. Манията и тревожността, лъхаща от песните им, напомня звученето на утвърдени експериментални групи като *Radiohead* и *The Velvet Underground*, а най-често те са сравнявани с друга, започнала като гимназиална група от Ню Йорк - *The Strokes*.

Geese сформират банда си още в училище. На четиринайсет вокалистът Уинтър и барабанистът Басин собственооръчно изграждат домашно студио в мазето на майката на Басин в Бруклин. Там те използват звукозаписна техника на бащите си. Бащата на Уинтър е композитор, работил по озвучаването на култовото детско предаване “Улица Сезам”. Майкъл Басин пък е бил влиятелна фигура в известна фирма за музикална дистрибуция, но умира от рак, когато сина му е едва на четири години.

Тяхната съученичка и настояща китаристка Емили Грийн предлага да им помогне и започва да се отбива все по-често в мазето. Когато тя се мести в гимназия в Манхатан, още първия ден се запознава с басиста Доминик Дегизи и го кани на участие на Уинтър и Басин в музикалното училище *Park Slope Rock School*. “Помня само как те погледнах и си казах кое е това момиче, което виси с всички тези момчета”, шегува се Уинтър в интервю за списание *GQ*. Дегизи обяснява, че това се дължи на крехката му фигу-

ра и гъстите лъскави къдрици, които е имал тогава.

Както при повечето ученически групи името се появява спонтанно - в последния момент, когато трябва спешно да решат как да се представят на местен концерт. По това време китаристката Емили има прякора “гъска”, към който останалите решават да се присъединят и се кръщават “Гъски”(Geese).

Ники от тях не предполага, че банда ще просъществува след гимназията. Те планират да продължат образованието си в колеж, насочени към престижни институции като *Бъркли* и *Оберлин*. Плановите обаче се променят, когато малко след завършването им през есента на 2020 г. продуцентската компания *Partisan Records* проявява интерес към техните демота. Компанията продуцира музика на артисти като *PJ Harvey* и е изиграла ключова роля в кариерата на други две нашумели в момента групи - *Fontaines D.C.* и британската *IDLES*, която ще гостува в София това лято.

Оттогава насам Geese са издали три албума. Последният “*Getting Killed*” излезе в края на септември 2025 г. и бързо ги изстреля напред в класациите. За това помогна и соловият албум “*Heavy metal*” на вокалиста, излязъл година по-рано. Последната събота на януари те гостуваха в култовото вечерно шоу “*Saturday Night Live*”, водено от друга новоизгряваща звезда - актрисата Теяна Тейлър. Там те изпълниха песните “*Au Pays du Cocaine*” и “*Trinidad*”. Смята се, че първата е препратка към картината от 1567 г. “*В страната на кокаина*” на холандския художник Питър Брьогел, в която той изобразява последиците от леността и хедонизма - тема, която се появява и в заглавната песен на албума. “*Trinidad*” пък е много по-агресивна и хаотична. В нея Уинтър настоятелно крещи “*Има бомба в колата ми*”, докато двете китари и трес-

кавият ритъм на барабаните усилват напрежението.

Легендарният музикант Ник Кейв разказа в своя онлайн проект за връзка с почитатели “*The Red Hand Files*” как една сутрин, когато не се е чувствал добре, песента го е измъкнала от тревожни мисли.

Основната критика към Geese е насочена към привилегирования им произход. Членовете идват от заможни семейства, в които поне един от родителите е свързан с музикалната индустрия. Обучавали са се в престижни училища, затова някои хора ги определят като прехвален продукт без наченки на артистичен талант - критика, която се засилва след участието им в *Saturday Night Live*. Преди предавания от този тип са били основния начин музикални артисти да достигнат до по-големи аудитории. Макар днес те да нямат същата гледаемост, участието в тях все още носи престиж и те се възприема като знак за бъдеща слава. Именно изпълнение в шоуто през 2002 г. поставя *The Strokes* под светлината на прожекторите, а десет години по-рано *Nirvana* свирят “*Smells Like Teen Spirit*” в същото студио.

Дебатът за това дали Geese заслужават славата си се задълбочи още повече, след като в средата на април популярното американско списание за култура и технология *Wired* публикува статия със заглавие: “*The Fanfare Around the Band Geese Actually Was a Psyop*”. В нея съоснователят на компанията за дигитален маркетинг *Chaotic Good Projects* потвърждава, че агенцията е разработвала маркетингови кампании за Geese и нейния фронтмен Камерън Уинтър. Компанията работи на принципа на разработване на мрежа от акаунти в социалните мрежи, които създават съдържание, в случая свързано с музиката на клиентите. По този начин те достигат по-лесно до алгоритъма, който ги препоръчва

на потребителите, а вследствие песните и разговорите за тях се класират по-високо в дадената платформа. Това е причината списанието да избере пиперливата дума “*psyop*”, която се използва за назоваване на правителствени и военни операции, насочени към внушаване на определени вярвания и манипулиране на поведението на гражданите.

В отговор няколко други издания и почитатели защитиха групата с аргументи, че подобни рекламни стратегии не са нищо ново в музикалната индустрия, в която на артистите се налага да имат все по-голямо онлайн присъствие, ако искат да достигнат до нова аудитория. Освен това Geese издават музика вече 8 години, което е още едно доказателство, че успехът им е плод на усилията, положени във времето.

Носталгията и сравненията с други изпълнители също е излишна, защото ако има едно нещо, което предопределя успеха на една музикална група, това е уменията ѝ да улавя духа на времето. Текстове на Уинтър са съпътствани от известно количество меланхолия и самота. Дали това е свързано със състоянието на съвременния свят или факта, че израства в условията на пандемия, както предлага писателката Аманда Петрусич? Отговор дават феновете. “Те огласяват много от тревожностите на нашето поколение”, споделя един от тях пред списание *Dazed*. Текстове на Камерън носят дух, който липсваше сред джензитата. Това много ми харесва“, казва друг. Geese нямат обсеивна фенобаза, която да води война под постове в социалните мрежи, а на концертите поне засега липсва вълна от ръце с вдигнати айфони, пише *Dazed*. Във време на музика направена с изкуствен интелект и все по-голям фокус върху *TikTok* звучене на песните, групата е глътка свеж въздух.

ТВОЯТ ГЛАС ВЕЧЕ НЕ Е ТВОЙ

Крайт на музикалната истина

Анна Шолпан

Вярвахме, че гласът е нещо интимно и уникално - поне до неотдавна. Можеш да смениш имиджа или стила си, но тембърът винаги е твой. Технологиите обаче заличиха тази граница. Днес изкуственият интелект не просто имитира звученето, той буквално клонира гласа на конкретен човек. Това, което до вчера беше просто експеримент, днес е новата реалност.

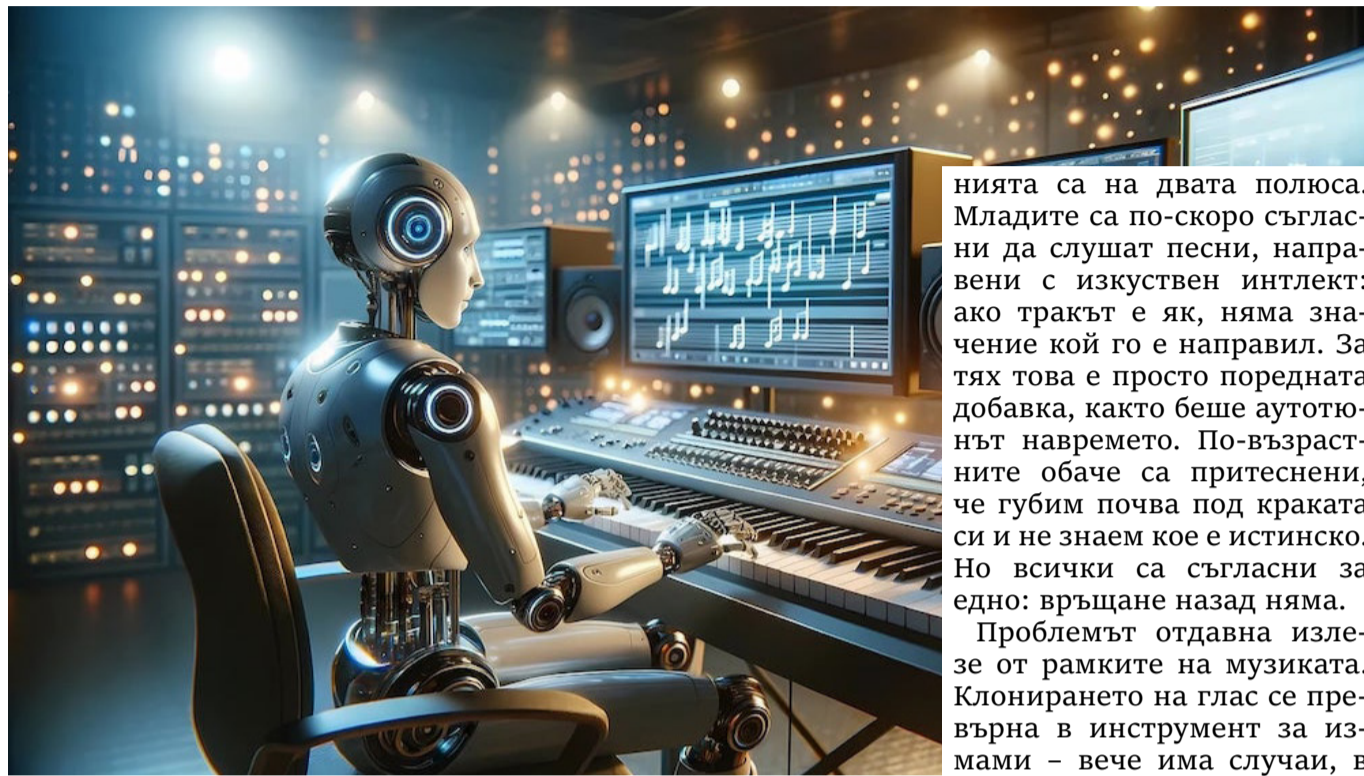
Големият дебат започна с парчето Heart on My Sleeve, където звучаха гласовете на Drake и The Weeknd. Истината е, че нито един от двамата не е стъпвал в студиото - всичко беше генерирано от изкуствен интелект (ИИ). Парчето стана тотален хит с милиони стриймове и дори се заговори за номинация за „Грами“. Индустрията буквално изпадна в шок, осъзнавайки, че ако подобни неща се приемат за легитимно изкуство, самата стойност на музикалните награди отива в кош.

И това е само върхът на айсберга. През 2024 г. интернет се напълни с ИИ-версии, в които Ариана Гранде пее чужди песни, а Кание Уест „рапира“ текстове, които никога не е виждал. Видеата трупат десетки милиони гледания, а алгоритмите на TikTok и YouTube ги бутат напред, често без изобщо да ги маркират като фалшификат. Публиката започна да свиква, че нов „релийз“ не означава задължително, че артистът реално е произвел нова песен.

Случаят с Bad Bunny беше още по-показателен. Когато се появи трек с неговия глас без разрешение, той публично избухна, наричайки това „престъпление“. Но въпреки гнева му и триенето на фай-

Не става дума за конкуренция, а за това, че някой може просто да „открадне“ теб от самия теб

Снимка: AI

ловете, песента продължи да живее собствен онлайн живот. Това доказва едно: дори най-големите звезди вече нямат пълен контрол над собствения си глас.

Най-смущаващата част е „възкресяването“ на покойни легенди. Вече има проекти, в които гласът на Тупак Шакур звучи в чисто нови парчета, въпреки че той е мъртъв от десетилетия. Дали това е почит към паметта му или чисто и просто експлоатация? Границата тънка и опасна.

КАКВО ПОКАЗВАТ ЧИСЛАТА?

Числата са стряскащи: през 2026 г. всеки ден в платформите се качват по 75 000 трека, изцяло създадени от ИИ - това е близо 44% от цялото ново съдържание. Още по-абсурдното е, че 97% от хората не могат да направят разлика между човешкото изпълнение и алгоритъма. Живеем в свят, в който ментето звучи точно толкова убедително, колко-

то и оригиналът.

Технологията вече е плащещо достъпна. Трябват ти буквално от 3 до 10 секунди аудио запис, за да си направиш работещ гласов модел. Вече не е нужно да си звукоинженер или продуцент - трябват ти само базови компютърни умения и интернет.

Икономическият удар също е налице. Прогнозите сочат, че до 2028 г. ИИ музиката ще акумулира около 20% от приходите в стрийминг платформите, а доходите на истинските музиканти са под сериозна въпросителна. Нищо чудно, че 66% от артистите виждат в ИИ директна екзистенциална заплаха. Не става дума за конкуренция, а за това, че някой може просто да „открадне“ теб от самия теб.

СКЛОННИ ЛИ СА БЪЛГАРИТЕ ДА СЛУШАТ ПЕСНИ, НАПРАВЕНИ С ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ

Интересно е как реагираме ние тук, в София. По университетите и кафенетата мнени-

ята са на двата полюса. Младите са по-скоро съгласни да слушат песни, направени с изкуствен интелект: ако тракът е як, няма значение кой го е направил. За тях това е просто поредната добавка, както беше аутотюнът навремето. По-възрастните обаче са притеснени, че губим почва под краката си и не знаем кое е истинско. Но всички са съгласни за едно: връщане назад няма.

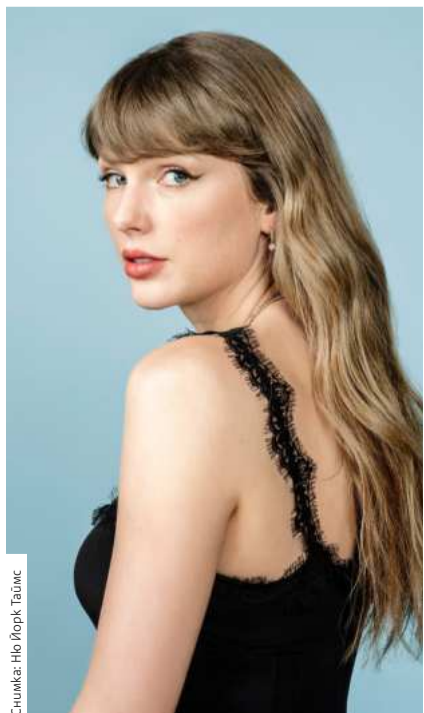
Проблемът отдавна излезе от рамките на музиката. Клонирането на глас се превърна в инструмент за измами - вече има случаи, в които служители превеждат пари, мислейки, че говорят с близък по телефона. Това прави темата не само културна, но и въпрос на лична сигурност.

В крайна сметка въпросът е един: на кого всъщност принадлежи гласът ти? Ако той може да се копира и продава без твое знание, той част от личността ли е или просто цифров ресурс? И ако е ресурс - кой притежава правата върху него?

Очаква се скоро да се появят закони за „цифровата идентичност“, които да забранят ползването на глас без изрично съгласие. Но дори и това да стане, остава големият философски въпрос: как да приемаме изкуство, което звучи като човек, но в него няма грам човешко присъствие? Deepfake музиката не е просто мода, тя променя правилата винаги. И най-неудобният въпрос е: ако гласът ти може да бъде навсякъде едновременно, какво всъщност остава само твое?

В България мненията за музиката, направена с изкуствен интелект, са на двата полюса. Младите са по-склонни да слушат музика, стига „тракът да е як“, готамо възрастните са притеснени, че „губим почва под краката си и не знаем кое е истинско“

ТЕЙЛЪР СУИФТ БРАНИ ГЛАСА СИ ОТ ИЗКУСТВЕНИЯ ИНТЕЛЕКТ

Снимка: Ню Йорк Таймс

Световноизвестната поп звезда Тейлър Суифт е подала заявление за търговска марка върху своя глас и сценичен образ в САЩ.

Причината е нарастващото притеснение от злоупотреби с изкуствен интелект, който може да имитира известни личности без тяхното съгласие.

Звездата е поискала защита върху своя снимка от турнето Eras Tour, както и върху аудиозаписи, в които казва „Heу, it's Taylor“ и „Heу, it's

Taylor Swift“.

Според юристи подобна регистрация може да ѝ даде възможност да реагира не само срещу директно копиране, но и срещу имитации, които звучат или изглеждат объркващо сходно.

През последните години изкуствено генерирани версии на Суифт се появяват в различни форми - от фалшиви изображения до подвеждащи политически реклами. През август месец на 2025 година репортаж

на The Verge показва колко лесно е да се създадат интимни изображения с изкуствения интелект на Илън Мъск, който е вграден в социалната мрежа X. Резултатите на Grok се публикуват в платформата веднага и всеки може да ги види.

Американското онлайн издание за технологии разказва, че при опит да „създаде интимни видеа“ на Суифт, изкуственият интелект „не се е поколебал да публикува напълно нецензури-

рани кадри“ и то без никаква сигурна проверка на възрастта.

Това не е първият път, когато образът на Суифт е използван по този начин.

Сексуални дийпфейкове, използващи лицето ѝ, станаха вирусни и бяха гледани милиони пъти в X и Telegram през януари 2024 г.

Дийпфейковете са компютърно генерирани изображения, които заместват лицето на един човек с друго.

Тейлър последва примера на актьо-

ра Матю Макконъхи, който също използва правилата за търговски марки, за да защити гласа и образа си от злоупотреби с ИИ. Така знаменитостите започват да търсят нови правни начини да запазят контрол върху собствената си публична идентичност.

Заявките за търговски марки са сравнително нов начин за известните личности да се борят с нарастващия проблем с измамите с изкуствен интелект.

Да надбягаш правилата:

Как Nike променя политиката на Олимпийските игри

Йоана Каменова

Годината е 1992-а, а американският баскетболен отбор Dream Team току-що е спечелил златото на Олимпийските игри в Барселона. На подиума на победителите Майкъл Джордан е наметнал американското знаме върху раменете си – на пръв поглед патриотичен жест. В действителност – маркетингов ход.

Знамето прикрива един изключително важен елемент за игрите: логото на Reebok, които са платили колосална за времето си сума, за да имат официална роля в екипировката и мърчандайза на Олимпиадата.

А Майкъл Джордан? Той е лице на Nike.

Интригата се заплита.

В света на големия спорт не всички битки се водят на стадиона, в залата или басейна. Една от най-скъпите и престижните е тази между брандовете, които искат да се асоциират с него. Да бъдеш официален спонсор и партньор на голямо спортно събитие като Олимпийските игри струва стотици милиони. Само че преди 34 години Nike намират начин да бъдат част от Олимпиадата много по-евтино – от засада.

Маркетолозите дефинират тази стратегия като “ambush marketing”. Тя е забранена изрично от Международния Олимпийски комитет (МОК) със специалното Правило №40. Въпреки това в него са оставени вратички, от които Nike се възползва, при това няколко пъти.

ВРАТИЧКА 1: ДА ИЗПОЛЗВАШ КУЛТА КЪМ ЛИЧНОСТТА

Правило 40 забранява на олимпийските атлети да участват в реклами на неофициални спонсори по време на игрите. Това, което Nike правят, е да спонсорират самите спортисти. Така дори, когато събитието контролира рекламната, най-големите звезди вече са свързани с логото на Nike. Всъщност, 1992 г. е едва началото.

ВРАТИЧКА 2: ДА СЪЗДАДЕШ СИМВОЛ

Забранява се използването на всякакви олимпийски символи от брандове, които не спонсорират игрите. Нямаш право да говориш за Олимпийските игри, да показваш олимпийския огън и дори да споменаваш медали. Какво имаш право да ползваш? Собственият си продукт.

На следващите Олимпийски игри, Атланта 1996, Nike създават модел златни маратонки Nike Zoom MJ специално за американския спринтьор Майкъл Джонсън и ексклузивно за събитието. Обувките са лъскави, личат отдалече и са различни от всичко останало, което сме виждали някога на пистата. А това, което Джонсън прави, е не само да спечели с тях два златни медала – на 200 и на 400 метра, но и да постави един световен рекорд.

ВРАТИЧКА 3: РАЗМЕРЪТ ИМА ЗНАЧЕНИЕ

Правило 40 забранява реклама на каквито и да е марки, които не са спонсори на игрите – само че забраната важи само в рамките на стадиона. Тъй като извън него няма ограничения, Nike окупира Атланта.

В центъра на града създават огромна зона, където организират спортни демонстрации, активности и дори срещи със спортисти. Наемат билбордове, фасади на сгради и рекламни пространства по улиците около олимпийските обекти, така че логото им да може да се види и от самолет. Става практически невъзможно да не асоциираш Олимпийските игри с Nike.

Редица проучвания след края на Олимпийските игри показват, че много зрители са я свързвали именно с тях, докато официалният партньор е останал незабелязан, въпреки че плаща близо 60 милиона.

Правилата се затягат.

До Олимпийските игри в Лондон през 2012 МОК са си научили урока. Правило 40 вече се прилага и върху самите спортисти, на които се забранява да участват в реклами на неофициални спонсори по време на игрите.

В допълнение, МОК вече не е и единственият санкциони-

ращ орган. Намесва се и британското законодателство.

Още през 2006 г. Великобритания приема Акт за Олимпийските и Паралимпийските игри, с който дава на организаторите право да налагат и глоби на компании, които

се опитват да се възползват от игрите без да ги спонсорират. Около олимпийските съоръжения са създадени т.нар. “чисти зони”, където могат да се рекламират само официални партньори – в случая през 2012 това е Adidas. Забранени са всички други външни билбордове и други

Италианската делегация дефилира на парада на нациите на откриващата церемония на на Зимните олимпийски игри в Милано и Кортина, облечена в екипи на Emporio Armani.

Снимка: Olympics.com

рекламни активации, или иначе казано, успешната кампания на Nike от Атланта 1996 г. дава повод за нови рестрикции. Дори използването на думи като игри, 2012, злато, сребро, бронз, Лондон и лято може да се счита за нарушение, ако комбинацията им създава асоциация с Олимпиадата. Редица малки бизнеси са принудени да свалят рекламните си витрини и табели под заплахата да платят до 20 000 паунда глоба.

Какво правят Nike? Обръщат се към обикновения човек, този път с кампанията Find your greatness (“Открий величието в себе си”). В поредица от клипове момче с наднормено тегло тича целеустремено по пуст път, младеж едновременно жонглира и дриблира с баскетболна топка, момиче демон-

“Всички се съгласихме, че няма да накръпим логото на Reebok върху официалния екип за награждаването. Американското знаме не може да накръпни нищо”, коментира Майкъл Джордан решението си да пренебрегне официалния спонсор на Олимпиадата в полза на конкурента Nike. Снимка: BBC

стрира перфектна поредица от салта в двора пред дома си и т.н. Не само шампионите се стремят да надскочат себе си. Това прави всеки, който обича спорта. В сърцето на кампанията Find your greatness стои идеята, че всеки е способен на свое величие и че то е измеримо с олимпийските постижения. С това стигаме и до:

ВРАТИЧКА 4: КОГАТО ЦЕЛИЯТ СВЯТ Е ЛОНДОН

Можеш да си велик и без да си олимпийец. И можеш да си в Лондон... без да си в Лондон.

Дори и да звучи абсурдно, колониалната история на Великобритания прави второто твърдение абсолютно валидно. Докато целият свят гледа Лондон, реклами от “неолимпийската” кампания на Nike са заснети в няколко „други Лондона“ – тези в Охайо, Ямайка и Нигерия.

Нови правила, същата игра. И до сега Международният олимпийски комитет продължава да налага нови и нови рекламни ограничения, а брандовете – да търсят вратички, за да са част от най-голямото спортно и медийно събитие. Най-големите партньори на Олимпийските игри (т.нар. TOP спонсори) вече плащат в пъти повече спрямо 90-те. Може би и точно заради това в последните игри доминират не спортни, а луксозни брандове. За Париж 2024 г. конгломератът LVMH заплаща 150 милиона евро, за да разпредели рекламното пространство в “чистите зони” за свои марки като Louis Vuitton, Dior, Fendi, Bulgari, Moët и Hennessy. За Зимните олимпийски игри в Милано и Кортина тази година пък Louis Vuitton, Prada, Dior и Armani създадоха собствени модни колекции, посветени на събитието и дори отвориха бутици в Милано, за да осигуряват възможност на посетителите да си купят истински луксозен мърч за спомен.

По примера на Nike от предходните години, и през

2026 г. някои марки успяха да направят добра реклама без да са официален спонсор. Ralph Lauren облече целия отбор на Щатите, а Emporio Armani – този на Италия.

Три десетилетия след скандалния ход на Nike в Барселона мерките са по-строги отвсякога, но дори Правило 40 не може да ограничи възможностите на маркетинговете. А това само по себе си е една скъпа игра на котка и мишка, понякога не по-малко интересна от самите Олимпийски игри.

ПРОБУЖДАНЕТО НА СПЯЩИТЕ ГИГАНТИ

Самуил Петров

Петнадесет години доминация, 14 титли в българския шампионат, 8 Супер купи и 4 Купи на България. Това са само част от цифрите, в които се изразява хегемонията на „Лудогорец“ в българския футбол. Най-впечатляващото в успехите на „орлите“ беше, че в последните няколко сезона те рядко използват най-добрите си 11 в родното първенство. Често най-качествените футболисти на „Лудогорец“ получават почивка в значими мачове в шампионата, за да са подготвени за сблъсъците в европейските клубни турнири. Мнозина

от феновете в страната се бяха отказали, бяха се примирили с идеята, че няма кой да спре разградчани.

Но през сезон 2025/26 нещо се промени. Дългоочакваното пробуждане на гигантите в българския футбол стана реалност. Преди изиграването на последните си 4 мача от сезона „Левски“ официално стана шампион в елита на България за 27-и път. ЦСКА на свой ред спечели Купата на България. Сякаш беше предначертано точно „сините“ и „червените“ да детронират „Лудогорец“.

Освен голяма радост в много от феновете на отборите от столицата се пробуди и важен въпрос: „Защо стадионите не

Снимка: БТА

бяха пълни през тези 15 трудни години, а толкова хора се сетиха, че са почитатели на футбола, когато дойдоха успехите?“. Дали точно тази индикация в света на спорта не насочва към друг тревожен факт за обществото ни? Пълните стадиони на „вечното дерби“ и постоянно съпътстващото насилие събуждат и друг въпрос, на който е важно България да си отговори - „Омразата ли е движещата сила зад избора и подкрепата ни?“.

Оказва се, че спортът и футболът в частност могат да служат като огледало на едно общество. Последните 12 месеца ни предложиха пореден пример за това. През лятото на 2025 г. Диого Жота от английския гранд „Ливърпул“ почина в автомобилна катастрофа. Португалецът остави съпруга и три деца. В отклик на случилото се ръководството на „Ливърпул“ забрани номера на Жота (20) да бъде носен от футболисти във всички нива на юношеския футбол и от играчите в мъжкия и женския отбор. Освен това „червените“ заявиха, че ще изплатят оставащите заплати от договора

на нападателя. Футболистите на лондонския „Челси“ на свой ред също решиха да подкрепят семейството като дарят част от наградния фонд за спечелването на Клубното световно първенство. Така ли е у нас?

Да, много от клубовете все още застават зад благотворителни каузи и подкрепят хора в неравностойно положение. Ексцесите по стадионите обаче дават и друга картина. За децата не е безопасно да ходят по мачове, особено когато те са между ЦСКА и „Левски“. Освен насилието, което през последните години се разрасна от боеве на улицата до обстрел с пиротехника и внасяне на ножове на стадиона, вулгарният език, просташките послания на много от песните на двата тима и скандиранията, които възпитават в разделение и омраза на расова основа, също няма как да са добър пример за подрастващите.

Фактът, че стадионите започнаха отново да се пълнят, чак когато софийските грандове започнаха да жънат успехи, също може да буди недоверие в лоялността на феновете. Оказва се, че повече от 100 години по-късно все още не сме успели да изкореним манталитета на Бай Ганьо. Тенденцията българинът винаги да се стреми да е със силните на деня е грубо осмяна от „Щастливеца“ Алеко, който обаче въобще не подозира колко много хора ще се припознаят и вместо да изберат пътя на промяна към честност и вяност към дадена политическа сила, обкръжение или дори футболен отбор предпочитат да хамелеонстват, за да са винаги на печелившата страна.

В крайна сметка поводите за празник изглежда са далеч по-малко, отколкото първоначално ни се струваше. Макар и българският футбол да е в подем през последните години, сега повече от всякога е важно да си зададем ключовите въпроси за морала и да предпочетем трудните нравствени промени пред лесния живот по течение на нищетата. Без значение дали сме „червени“ или „сини“ моралът не се променя и е особено важно да го помним, когато споделяме любовта към спорта с най-малките.

Снимка: БТА

БЪЛГАРИЯ НА ЗИМНИТЕ ОЛИМПИЙСКИ ИГРИ И ИНЦИДЕНТА НА МАЛЕНА ЗАМФИРОВА

Виктор Иванов
и Мариам-Малина Неделковска

В исторически успех България грабна два бронзови медала от зимните Олимпийски игри, проверили се в италианските градове Милано и Кортина през февруари 2026 година. Това бе втората най-успешна зимна олимпиада в историята на страната ни, след като сноубордистът Тервел Замфиров и биатлонистката Лора Христова спечелиха бронзови медали. Българските състезатели постигнаха и четири класирания в топ 10 в различни дисциплини, което е значителен напредък от предните Игри в Пекин преди четири години, когато алпийският скиор Алберт Попов беше единственият българин, класирал се в челната десетка, завършвайки девети в слалома.

ПРОДЪЛЖАВА НА СТР. 22

Снимка: БГНЕС

ОТ СТР. 21

Това бяха и първите медали за България от зимните Игри от 20 години. Последният бе на Евгения Раданова, която спечели сребро в дисциплината 500 метра шортстък през 2006 година в Торино.

Снимка: starphoto.bg

ТЕРВЕЛ ЗАМФИРОВ триумфира в паралелния гигантски слалом за мъже след фотофиниш, чийто резултати не излязоха веднага. 20-годишната ни спортна звезда призна, че чакането на резултатите е било един от най-изнервящите моменти в живота му.

Три дни след медала на Замфиров ново отличие дойде и от 22-годишната **ЛОРА ХРИСТОВА**, която се класира трета в индивидуалното състезание по биатлон с резултат от 42:20.1 минути и 0 грешки при четирите си стрелби. Тогава тя записа най-доброто класиране в кариерата си.

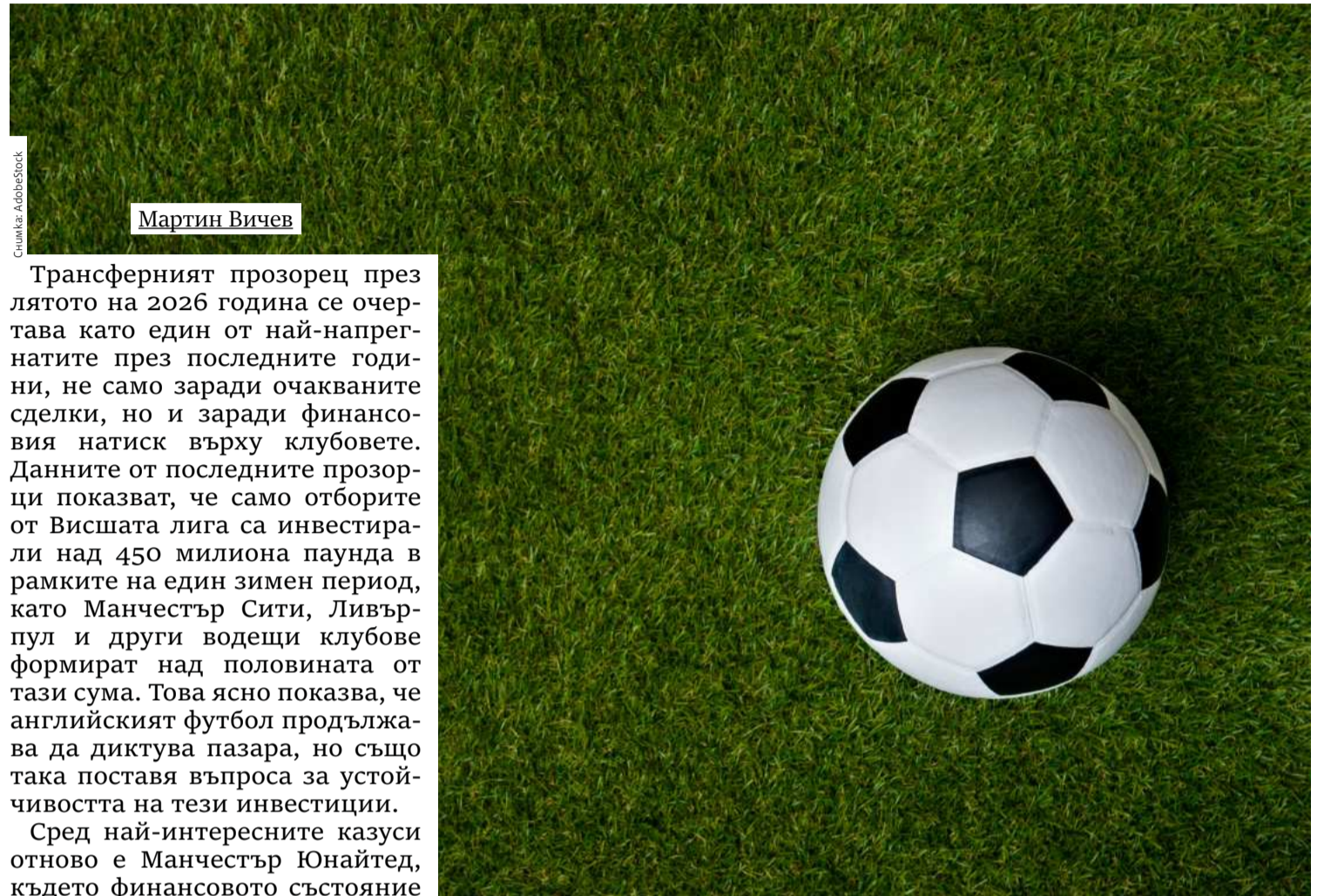

Снимка: Facebook / mpes.government.bg

В Олимпиадата участваха 20 български атлета. Един от тях беше изгряващата звезда в сноуборда - шестнадесетгодишната **МАЛЕНА ЗАМФИРОВА**, сестра на Тервел Замфиров. Момичето отпадна на осминафинала на паралелния гигантски слалом за жени, оставайки на 10-то място в крайното класиране. Тя загуби само с 0,02 секунди от германска представителка.

След броени дни - навръх националния ни празник, Малена обаче претърпява тежък инцидент в Чехия, след като е помляна на писта, докато Малена се подготвя за участие в старт от Световната купа по сноуборд. 55 след съкрушителния инцидент обаче, Малена вече гледа напред към бъдещи състезания. Пред национален ефир след инцидента тя признава за трудностите, но заявява ясно: „ще мине“, доказвайки, че тялото може да бъде наранено, но не и мечтите, защото за един истински шампион пътят от болничното легло обратно до световния подиум не е невъзможен.

ЛЯТОТО НА ГОЛЕМИТЕ ТРАНСФЕРИ: кои клубове ще разтърсят Европа през 2026?

Мартин Вичев

Трансферният прозорец през лятото на 2026 година се очертава като един от най-напрегатите през последните години, не само заради очакваните сделки, но и заради финансовия натиск върху клубовете. Данните от последните прозорци показват, че само отборите от Висшата лига са инвестирали над 450 милиона паунда в рамките на един зимен период, като Манчестър Сити, Ливърпул и други водещи клубове формират над половината от тази сума. Това ясно показва, че английският футбол продължава да диктува пазара, но също така поставя въпроса за устойчивостта на тези инвестиции.

Сред най-интересните казуси отново е Манчестър Юнайтед, където финансовото състояние започва да влияе пряко върху трансферната политика. Клубът дължи над 400 милиона паунда по вече извършени трансфери и има общ дълг, доближаващ 1.3 милиарда, което означава, че всяка нова сделка ще трябва да бъде внимателно премислена. Въпреки това, „червените дяволи“ остават активни на пазара - интересът към халфове като Сандро Тонали, Едерсон, Елиът Андерсън, както и към защитника Ел Хаджи Малик Диуф показва, че клубът търси сериозно обновяване на състава. В същото време новият договор на Коби Мейну, оценяван на около 120 хиляди паунда седмично, е сигнал за фокус върху младите играчи.

В Германия Байерн Мюнхен също се готви за промени, но с по-строга финансова дисциплина. Ръководството вече отказва да предлага високи заплати, като например исканите 12-15 милиона евро годишно от Конрад Лаймер. В същото време баварците участват в надпреварата за един от най-обещаващите млади халфове в Европа - Аюб Буади, оценяван на около 50 милиона евро и следен също от Реал Мадрид, Арсенал и ПСЖ. Това ясно показва новата стратегия - по-малко рискови „звездни“ трансфери и повече инвестиции в млади играчи с потенциал.

В Испания ситуацията е още по-сложна. Барселона продължава да работи под сериозни финансови ограничения, което прави евентуални трансфери като този на Хулиан Алварес почти невъзможни - според информации цената му би достигнала поне 150 милиона евро.

Затова клубът се насочва към по-достъпни варианти като Алехандро Грималдо, Андреа Камбиазо или Люис Хол. От своя страна Реал Мадрид остава по-стабилен финансово и продължава да изгражда отбор около млади звезди, като стратегията му през последните години показва ясно предпочитание към дългосрочни инвестиции, вместо краткосрочни „галактически“ трансфери.

В Италия се очаква по-умерен, но не по-малко интересен пазар. Ювентус вече показва готовност да инвестира сериозно, като според информации клубът е склонен да отдели значителни средства за вратаря на Ливърпул Алисон Бекер. Това е показателно за стратегията на италианските клубове - вместо много сделки, се търсят няколко ключови попълнения, които да вдигнат нивото на отбора.

Паралелно с това се очертава и по-широка тенденция на пазара. Все по-голяма част от трансферните бюджети се насочват към млади играчи между 18 и 23 години, които могат да бъдат развивани и продавани на по-висока цена. Типичен пример са трансфери като този на Жереми Жаке в Ливърпул за около 60 милиона паунда, който ще се осъществи през лятото на 2026 година. Това показва, че клубовете вече мислят не само спортно, но и като бизнес структури, в които всеки трансфер е инвестиция с очаквана възвръщаемост.

Българският футбол не остава в периферията на тези процеси. Лудогорец Разград продължава да следи играчи от Бразилия

и Африка, които впоследствие продава на по-големи пазари, докато ЦСКА София и Левски София залагат на комбинация от български футболисти и по-евтини чуждестранни попълнения. Говори се, че ЦСКА София имат интерес да привлечат в редиците си Кирил Десподов, Ивайло Чочев и Валентин Антонов, които в миналото носеха червената фланелка. Освен тях, армейците имат интерес и към други млади български перспективни играчи като крилото на Славия Кристиан Балов и Севи Идриз от Локомотив Пловдив. Левски, които станаха шампиони на България за първи път от 17 години и прекъснаха хегемонията на Лудогорец също ще направят сериозна селекция, тъй като ще участват в квалификациите на Шампионската лига. Освен това, сините имат и нов собственик в лицето на Атанас Босганджиев, който вече обяви, че ще започне строеж на чисто нов стадион за 27-кратните шампиони и вероятно няма да пести средства и за селекцията на отбора.

Всичко това показва, че трансферното лято на 2026 година няма да бъде просто състезание по харчене на пари. Напротив - то ще бъде тест за стратегия, финансова дисциплина и правилна преценка. В епоха, в която един трансфер може да струва над 100 милиона евро, грешките стават все по-скъпи, а успешните сделки - все по-ценни. Именно затова предстоящите месеци ще бъдат решаващи не само за следващия сезон, но и за бъдещето на европейския футбол като цяло.

Той (Доналд Тръмп) обича голфа, но ще прави международен имидж със Световното първенство по футбол

МОНДИАЛ 2026
ЩЕ СЕ ПРОВЕДЕ
В САЩ, КАНАДА
И МЕКСИКО

Десислава Бахчеванова

Олимпийските игри и Световното първенство по футбол са двата най-мащабни спортни форума в света. Милиарди зрители гледат състезанията на телевизионните екрани, следят събитията в пресата, интернет, следват новините и коментарите в социалните мрежи. Проектирани като аполитични събития, те целят да обединяват народите чрез духа на честната игра и универсалните човешки ценности. Но историята, както отбелязва д-р Милиана Велева в своя дисертационен труд "Въздействие на пропагандата по време на Олимпийски игри - от Берлин 1936 до Сочи 2014", показва друго: спортът е неизменно арена на политическо противопоставяне, на идеологически сблъсъци и на пропагандни послания.

През 2026 г., когато Северна Америка ще бъде домакин на Световното първенство по футбол, а Зимните олимпийски игри в Италия 2026 поднесоха злато във фигурното пързаляне на САЩ. И докато в Милано-Кортина 2026 нещата преминаха до известна степен гладко, то сега светът се готви за голямото футболно шоу.

За Доналд Тръмп е известно, че обича голфа и се хвали със своите постижения. Обича да кани световни лидери в Мар-а-Лаго, където показва своите възможности. Световното първенство по футбол обаче е мястото, от което Тръмп ще иска да се възползва максимално, за да оправи своята международна репутация.

СПОРТЪТ ПО ВРЕМЕ НА КОНФЛИКТИ

Глобализацията, социални-

те мрежи и геополитическите конфликти засилват ролята на спорта като огледало на международните отношения.

В навечерието на Втората световна война, когато Адолф Хитлер превръща Олимпийските игри в Берлин 1936 в инструмент на нацистка пропаганда, той поставя началото на систематичното използване на спорта за политически цели. Пример за това е доказването на арийската раса чрез германски победи - Германия завършва на първо място по брой медали с цели 89, а пропагандният министър Йозеф Гьобелс дори организира масови събития с факли, маршове и приветствия "Хайл Хитлер!". На Олимпийските игри в Мюнхен 1972 осем палестински терористи нахлуват в щаба на израелския отбор, за да вземат заложници. Двама от спортистите са убити, а деветимата заложници загиват след неуспешен опит за спасяване от страна на немската полиция. Няколко години по-късно САЩ заедно с 65 други държави бойкотираха игрите в Москва през 1980 г. заради съветското нахлуване в Афганистан. А Съветският съюз и 15 от неговите съюзници след това не участват в тези в Лос Анджелис 1984. По-скорошният избор на Пекин на Олимпийските игри през 2008 г. беше критикуван заради липсата на демокрация в Китай и нарушения на човешките права. Всяка епоха има своя политически прочит на спорта: бойкотите на Олимпиадите в Москва 1980 и Лос Анджелис 1984 бележат Студената война; Игрите в Пекин 2008 демонстрират възхода на Китай; а Сочи 2014 и Катар 2022 - утвърждаването на

авторитарни режими чрез "имиджово инженерство".

Политически контекст се придава и на съдийското решение във волната програма във фигурното пързаляне в Сочи 2014, където рускинята Аделина Сотникова спечели златото пред Юна Ким от Южна Корея с голяма преднина. Победа, която в очите на мнозина не бе обективна. Съдиите бяха обвинени в политически реверанс към домакина заради спорни моменти в изпълнението на фигуристката. Тези тенденции превръщат големи форуми в сложни сцени, на които политическите елити упражняват мека сила. А според Джоузеф Най, създателят на концепцията за меката сила, спортът е "най-ефективния начин една държава да проектира позитивен образ, без да използва оръжие или принуда."

2026: ФУТБОЛЪТ КАТО ГЕОПОЛИТИЧЕСКИ СПЕКТАКЪЛ

Мондиал 2026, който ще се проведе в САЩ, Канада и Мексико, е символ на новия многополюсен свят. За пръв път Световното първенство ще се организира от три държави, обединяващи различни културни модели и политически интереси. Според анализ на "The Guardian" домакиството има и дипломатически подтекст - демонстрация на континентално единство в момент, в който геополитическото напрежение между САЩ и Китай, както и войната в Украйна, пренареждат глобалния ред. Северна Америка ще трябва да покаже, че е в състояние да използва спорта като инструмент на колективна идентичност и икономическа дипломация. Но

Президентът на САЩ Доналд Тръмп открива на публиката, когато Челси вдигна трофея след финала на Световното клубно първенство на ФИФА на 13 юли 2025 година.

Снимка: Белаят дом

зад фасадата на обединението се крият редица политически спорове. Социолози подчертават за настояването на мексиканските власти турнирът да послужи и за промотиране на имиграционната реформа, докато местни групи в Канада предупреждават за социално неравенство и екологични щети от проекта. В САЩ пък дебатите около човешките права и отношението към ЛГБТ+ общността запазват остротата си след случая с Катар 2022. На този фон президентът на САЩ Доналд Тръмп получи първата "Награда за мир на ФИФА" през декември 2025 г. по време на церемонията по теглене на жребия за Световното първенство. Жест, който беше разчетен като безобразно подмазване от страна на президента на ФИФА - Джани Инфантино.

СОЦИАЛНИТЕ МРЕЖИ: НОВАТА СЦЕНА ЗА СПОРТНА ПРОПАГАНДА

Изследване на Харвардския университет показва, че над 70% от спортните новини, свързани с големи първенства, се споделят първо в социалните мрежи. Това превръща Туитър / X, Инстаграм, ТикТок в най-важните медиатори за политическо и идейно влияние. Видео, шортове, онлайн дискусии заменят официалните пресконференции. Онлайн активността подсилва социалната ангажираност: движенията като "Black Lives Matters", "#MeToo" и екологичните кампании за устойчиви игри форматират общественото възприятие. От Сочи до Доха, от Токио до Лос Анджелис - играта вече е и дигитална битка за ценности. За пример може да се посочат последните провели се Зимни игри в Италия, където САЩ се сдоби със златен медал при жените във фигурното пързаляне. Там отсъствието на рускините, наказани заедно с всички останали олимпийци на страната заради войната в Украйна, направи по-лесна победата на Алиса Лю. Вместо похвали, младата американка от азиатски произход си навлече критики и сравнения. Вълната на недоволство заля като цунами талантливата състезателка, която бе държана отговорна дори затова, че Международният олимпийски комитет МОК реши да спре руснаците от участие под собствен флаг в Игрите.

В навечерието на Световното първенство по футбол светът е в очакване как Доналд Тръмп и неговата администрация ще използват мащабното събитие, за да оправят своята международна репутация и да решат кризи във външно-политически план. Защото за американците това е просто „сокър“, но за останалия свят е „Цар Футбол“.

ФЕНОМЕНЪТ НИКОЛА ЦОЛОВ

Снимка: Formula2

Формула 1 изглежда по-близо от всякога

Дария Александрова

В България той вече е повече от име. Той е доказателство, че дори от място, което рядко попада под светлините на прожекторите, може да тръгне лъч, достатъчно силен, за да бъде забелязан от целия свят. И този лъч не просто осветява пътя напред, а променя представите за възможното и се превръща във феномен. Този феномен се казва Никола Цолов, а голямата цел пред него изглежда по-близо от всякога.

Само на 9 години Цолов показва завидни умения на пистата, когато баща му го води на закритата писта в столичния мол Ринг мол. След това отива на спортен лагер от НСА, където един от ръководителите е бившият пилот във Формула BMW - Николай Върбицалиев. Той веднага вижда потенциала в малкия Никола и казва, че детето очевидно има талант. След тези думи баща му го завежда на кастинг в Картинг академията за млади пилоти на пистата в Кюстендил, където се обучава професионално в следващите две години.

В този период Никола става републикански шампион на картинг клас „Мини“ и печели няколко състезания в Гърция и Румъния. През 2018-а година Цолов прави първата голяма крачка към своята мечта, премествайки се в Италия, където печели Световната купа в същата категория. Два сезона по-късно той вече е в горната дивизия - „OK Junior“ и в дебютната си година достига до 7-о място в света. Талантът на българина вече е видим за моторния свят. Нико-

ла попада в ползрението и на едно от най-големите имена във Формула 1 - Фернандо Алонсо. Испанецът, който е двукратен шампион, кани младия пилот да карат заедно в надпреварата за издръжливост „24 часа на Дубай“ през 2021 година, където се класират на 3-а позиция.

Година по-късно Алонсо основава собствена мениджърска компания и прави Никола Цолов първият ѝ член. С присъединяването си към компанията българинът печели право на участие в Испанския шампионат на Формула 4, а отборът на Кампос Рейсинг го взема под егидата си. Успехите не закъсняват. В дебютния си сезон на голямата сцена Цолов става шампион, печелейки 13 победи в 21 старта. Освен това той поставя рекорд за най-много спечелени точки в рамките на една кампания, като събира 400 пункта.

След шампионската титла във Формула 4 българинът премина във Формула 3, изправен пред далеч по-конкурентна среда. Той се присъедини към отбора на Алпин и академията за развитие на млади таланти по пътя им към Формула 1. В първата си година като пилот в тази дивизия Цолов показва скорост, умело пилотиране и добра работа с гумите и успя да запише точки в две състезания. Вече натрупал опит и отърсил се от напрежението на дебютанта, българският състезател влезе във втория си сезон - готов да пише история.

2024-а година бе изключително успешна за Цолов, който успя да запише три победи и остана на място от класиране в Топ 10

на края на сезона. Историческият първи триумф на Никола, който вече стана известен като Българския лъв, дойде на легендарната писта в Монако. Цолов е първият българин, спечелил старт във Формула 3, и чул химна на най-високото стъпало от подиума. Затвърди успехите си с първо място на „Ред Бул Ринг“ в Австрия, както и в Гран При на Унгария. С тези три успеха и другите си силни резултати, Цолов събра общо 75 точки за крайното 11-о място.

След две успешни години с Алпин, стана ясно, че Цолов ще преследва голямата мечта с нов отбор. Родният пилот се присъедини към най-престижната академия за развитие - тази на Ред Бул, и подписа с Кампос Рейсинг. Испанският тим знаеше с какво разполага в лицето на българина след триумфа му във Формула 4 през 2022 година. Цолов завърши втори в класирането на пилотите и помогна на Кампос да спечели първата си титла при конструкторите.

Благодарение на силното му представяне през сезона, българинът веднага бе промотиран в горната дивизия. Още преди края на кампанията, стана ясно, че той ще се състезава за Кампос във Формула 2 от 2026 година. От отбора обаче решиха да вкарат Цолов в болида възможно най-скоро и замениха напускащия Пепе Марти с българина за последните две състезания от сезона - в Катар и Абу Даби. 19-годишният състезател показа отлични резултати, въпреки липсата на подготовка за тези серии.

През 2026-а година ще се отвори и първата врата на Цолов към Формула 1. Както стана традиция през последните години, пилотите от академията на Ред Бул имат известно предимство спрямо конкурентите си по отношение на преминаване от Формула 2 към най-комерсиал-

ната автомобилна надпревара. Това се дължи най-вече на проблемите, които в Ред Бул срещат с вторите си пилоти. Уволнението на Серхио Перес през 2024 година даде възможност на Лиъм Лоусън, който само година по-рано дебютира в елита, да получи място на пълен работен ден. Неговото назначение пък изстреля Исак Хаджар от академията в дъщерния отбор на „биковите“ - Рейсинг Булс. Впоследствие Лоусън загуби позицията си само след две състезания за сметка на Юки Цунода. Престо-

ят на японеца обаче също бе прекратен след края на миналия сезон, като той остана без място в Ред Бул. Така свободната позиция в Рейсинг Булс отиде за Арвид Лидблад - който в края на миналата година караше рамо до рамо с Никола Цолов за последните две

състезания.

Освен през академията на Ред Бул, пред Цолов се отваря още една възможност за преминаване във Формула 1. От тази година на стартовата решетка дебютира отборът на Ауди, който придоби вече съществуващия Заубер с неговите пилоти - Габриел Бортолето и Нико Хюлкенберг. А сред основните спонсори на германския тим се нареди една българска фирма, чието име все по-често се появява по най-големите спортни събития. Става въпрос за NEXO. Едва ли фактът, че едно от основните лица на тази компания е Никола Цолов, ще изненада някого. Имайки предвид напредналата възраст на Хюлкенберг и наближаващият край на кариерата му, всичко сочи към това, че съвсем скоро Ауди ще се нуждае от нов пилот, а шансовете да се обърнат към българския пилот стават по-големи и благодарение на NEXO.

Допреди няколко години българин във Формула 1 изглеждаше мисия невъзможна. Днес обаче това вече изглежда като напълно реална перспектива.

За три години
във Формула 3,
Цолов записа
пет победи.
Това е и рекордът
на шампионата

Снимка: Formula2

